

Türkiye'deki Çeviri Konulu Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme (1985-2020)*

A Bibliometric Review of Theses and Dissertations on Translation in Turkey (1985–2020)

Dilek Çalışkan¹ , Erdoğan Kartal²

* Bu çalışma, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı'nda 2021 yılı Haziran ayında savunulan "Türkiye'deki çeviri konulu lisansüstü tezler üzerine bibliyometrik ve tematik bir inceleme (1985-2020)" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

¹Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye

²Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Bursa, Türkiye

ORCID: D.Ç. 0000-0002-0757-3018;
E.K. 0000-0002-9836-5221

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Erdoğan Kartal (Prof. Dr.),

Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Bursa, Türkiye
E-mail: ekartal@uluda.edu.tr

Başvuru/Submitted: 26.08.2021

Kabul/Accepted: 27.10.2021

Atf/Citation: Çalışkan, D., Kartal, E. (2021). Türkiye'deki Çeviri Konulu Tezler Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme (1985-2020). *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 15, 35-73. <https://doi.org/10.26650/ijts.2021.987390>

öz

Bu çalışmada, 1985-2020 yılları arasında Türkiye'de yapılan çeviri konulu lisansüstü tezlerin değişik parametreler çerçevesinde bibliyometrik bir incelemesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın bütüncesini (korpüs) oluşturmak için *Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi* veri tabanında (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>) arşivlenen lisansüstü tezlere Gelişmiş Tarama seçeneğiyle herhangi bir filtreleme uygulamaksızın *Çeviri* anahtar kelimesiyle ulaşılmıştır. Yapılan tarama sonucunda 656'sı yüksek lisans, 157'si doktora ve 1'i sanatta yeterlilik olmak üzere toplam 814 tez araştırmanın bütüncesine dâhil edilmiştir. Bütünce kapsamındaki tezler, akademik düzey, yayın yılı, yayın dili, üniversite, enstitü, anabilim dalı, danışman, araştırma modeli ve veri toplama teknikleri gibi değişkenler açısından bibliyometrik bir çözümlenmeye tabi tutulmuştur. Bu inceleme neticesinde; yıllar içerisinde çeviri konulu lisansüstü tez sayılarında gözle görülür bir artış olduğu, tezlerin en çok sırasıyla İstanbul, Marmara ve Sakarya Üniversitelerinde yapıldığı, enstitülere göre dağılımı bakımından ise en fazla tezin sosyal bilimler enstitüsü bünyesinde gerçekleştirildiği, diğer yandan enstitülerin Türk dili ve edebiyatı bilim/anabilim dallarıyla mütercim-tercümanlık/ çeviribilim bilim/anabilim dallarında gerçekleştirilen tez sayılarının koşutluk gösterdiği, tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirildiği ve Prof. Dr. ünvanlı öğretim üyeleri tarafından yönetildiği ve son olarak araştırma yöntemi bakımından tezlerde genellikle çeviri amaçlı metin çözümlemesi yaklaşımı, veri toplama aracı olarak ise doküman incelemesi tekniğinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Çevir, Çeviri bölümleri, Lisansüstü tezler, Bibliyometrik inceleme, Türkiye

ABSTRACT

This study aims to present a bibliometric review of the postgraduate theses and dissertations published on translation in Turkey from 1985 through 2020 in terms of different parameters. To that end, a search is made in the database of the Council of Higher Education National Thesis Center (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>) using the keyword of Translation with the option of Advanced Search and without any filtering to form the corpus under this study. This search has yielded a total of 814 theses and dissertations, including

656 masters' degrees, 157 Ph.D. dissertations, and 1 Master of Art thesis, which are all presented in the corpus of this study. These theses and dissertations in the corpus are examined through bibliometric analysis that uses variables such as academic level, year of publication, the language of publication, university, institute, department, supervisor, research design, and data collection methods. As a result, this study discovers that the number of postgraduate theses and dissertations on translation has increased significantly over the years, with the majority of theses and dissertations authored by students at Istanbul University, Marmara University, and Sakarya University, respectively. It is also remarkable that most of these theses and dissertations were published by the institutes of social sciences; furthermore, the number of theses and dissertations governed by the Departments of Turkish Language and Literature is congruent with that of theses and dissertations governed by the Departments of Translation and Interpreting in these institutes. The majority of these theses and dissertations were for master's degrees and were supervised by professors. The research method used in these theses and dissertations was largely translation-oriented text analysis and document analysis as the data-gathering tool, according to this study.

Keywords: Translate, Translation departments, Postgraduate theses and dissertations, Bibliometric review, Turkey

EXTENDED ABSTRACT

Postgraduate education as well as scholarly research (theses and dissertations) in the institutes of universities in Turkey contribute both to the academic development of scholars and the research literature (field). It is undeniable that theses and dissertations published under a discipline and the subjects studied in these theses and dissertations have critical importance for the development and dynamism of the field in question. Furthermore, bibliometric assessments of academic research (articles, papers, books, postgraduate theses, and so on) conducted in any subject and published during a specific time period might identify research trends in the topic. Indeed, such reviews determine the most popular subjects studied in a field and identify the neglected or under-studied subjects in that field. Thus, these reviews pave the way for further studies in the field. From this standpoint, this study offers a corpus of postgraduate theses and dissertations, which are among the types of scholarly research mentioned.

In general terms, this study seeks to present a bibliometric review of postgraduate research (master's degree theses and Ph.D. dissertations) on translation published in the relevant institutes of universities in Turkey for a period of 35 years (from the beginning of such research in 1985 through 2020) in terms of different parameters, and also includes information on the history of translation in Turkey, the relevant departments at universities that offer translation education in Turkey and postgraduate theses and dissertations on translation published in these departments.

To that end, a search is made in the database of the Council of Higher Education National Thesis Center (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>) using the keyword of Translation with the option of Advanced Search and without any filtering to form the corpus under this study. This search has yielded a total of 814 theses and dissertations, including 656 masters' degrees, 157 Ph.D. dissertations, and 1 Master of Art thesis, which are all presented in the corpus of this study. These theses and dissertations in the corpus are examined through bibliometric analysis that uses variables such as academic level, year of publication, the language of publication, university, institute, department, supervisor, research design, and data collection methods.

This bibliometric analysis reveals that there has been a significant quantitative increase in the number of postgraduate theses and dissertations over the years. Such increase may be perhaps considered as an indicator that translation as a field of research has become increasingly important in Turkey. This study also points out that this could be linked to the recent expansion in the number of departments at universities that offer translation instruction, as well as the number of teaching personnel employed in these departments. Scholarly work in the field of translation has been contributed most by Istanbul University, Marmara University, and Sakarya University. Also, this study ascertains that the theses and dissertations on translation in the corpus of this study were most published under the institutes of social sciences. Furthermore, the number of theses and dissertations governed by the Departments of Turkish Language and Literature is congruent with that of theses and dissertations governed by the Departments of Translation and Interpreting in these institutes. This is striking because the theses and dissertations in the Departments of Turkish Language and Literature translate some works written in ancient languages such as Ottoman, Arabic, and Persian to modern Turkish and thus use the word Translation in their titles or as one of their keywords. It is also worth noting that, because translation is an interdisciplinary field that affects people all around the world, different institutes and departments have contributed to the field. According to the findings of this study, the vast majority of these theses and dissertations are at the master's degree level and were overseen by faculty members with the title "Professor." It is thus plausible to argue that, while faculty members with the title "Associate Professor" and with PhD degrees are normally in charge of delivering undergraduate-level courses at the departments, members with the title "Professor" supervise postgraduate theses and dissertations, which is regarded appropriate. Finally, this research shows that the majority of these theses and dissertations used a translation-oriented text analysis strategy and document analysis as a data-gathering technique. Given that the majority of these theses and dissertations focused on book translations, this finding is unsurprising.

Giriş: Çevirinin Türkiye Serüveni

Çeviri aslında insanoğlunun dünyaya gelmesiyle birlikte hayatına giren bir eylemdir. Öyle ki İnsanoğlu doğduğu andan itibaren çevresiyle iletişime geçer ve ondan itibaren etrafında duyduğu, gördüğü, dokunduğu, tattığı ve kokladığı her şeyi öncekilerle karşılaştırarak, başka bir deyişle bunları çevirerek yeni şeyler öğrenmektedir. Octavia Paz (2008, s. 97)'a göre konuşmayı öğrenmek bir anlamda çevirmeyi öğrenmektir. Bir çocuğun annesine gerçekte bilmediği bir sözcüğün anlamını sorması da çocuğun kendisine yabancı olan bir anlatımı çeviri yoluyla anladığının bir göstergesidir. Bu nedenle Kızıltan (2017, s. 71)'ın da belirttiği gibi çevirinin insanlık tarihi kadar eski olduğu ve insanoğlu var olduğu sürece farklı dilleri konuşmaya devam ettiği takdirde de olmaya devam edeceği rahatlıkla söylenebilir. Günümüzde ise çeviri artık çevirmen tarafından yapılan profesyonel bir eylemdir. Her ne kadar gelişen teknoloji çevirmene alternatif başka çeviri araçlarının üretilmesine vesile olsa da yine de çevirmenin yerini tutamamaktadır. Şöyle ki Vardar (1978, s. 60)'ın da altını çizdiği gibi çeviri, insansal bir etkinliktir.

Çeviri eylemini daha iyi anlamak adına, çevirinin kendi bağlamımızda nasıl bir tarihsel süreçten geçip bugüne geldiğinin bilinmesi gerekir. Çevirinin Türk tarihindeki sürecine bakıldığında, Özkırmı (1999, s. 218)'ın da belirttiği gibi yapılan kazılar sonucunda elde edilen bulgulara göre çeviri etkinliğinin ilk kez Uygurlar döneminde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Yine bu dönemde Uslu Üstten (2016, s. 75)'e göre çeviri ihtiyacı, Türk toplumunun hayatına yeni giren *Manihaizm* ve *Budizm* gibi dinleri tanıma istediğinden ortaya çıkmıştır. Diğer yandan, yine dini gerekçelerle İslamiyet'in kabulünden sonra Türklerde Arapçanın önem kazandığı ve bu sebeple Arapça ve Farsça kaynaklardan çeviriler yapıldığı bilinmektedir. Ancak bu dönemde yapılan çevirilerin kaynak metin odaklı olması dolayısıyla yapılan sözcüğü sözcüğüne çeviri hem Uygur dilini hem de Türk dilini olumsuz etkilemiştir. Şöyle ki Özkırmı (1999, s. 218)'nın da ifade ettiği gibi, Uygurlu çevirmenler kendi dillerindeki terim ve deyimleri erek dile aynen aktarmaları sonucunda Uygurcada parçalanmalar yaşanmış. Benzer şekilde, Türklerde yapılan Arapça-Türkçe çevirilerde de her yabancı sözcüğün altına Türkçe karşılığının yazılması kaynak dil ile erek dil öğelerinin karışmasına neden olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerine bakıldığında ise çeviri etkinliklerinde bir duraklama dönemine girildiği söylenebilir. Batı'da gerçekleşen *Rönesans* hareketiyle birlikte ortaya çıkan ulusal diller çevirinin gelişmesine ve değişmesine sebep olurken, Osmanlı'nın dini inançları gereği Arapça ve Farsçayı üstün diller olarak görmesi sebebiyle bu *Aydınlanma* hareketlerinden pek de etkilenmediği söylenebilir. Nitekim Yazıcı (2010, s. 45)'nın da altını çizdiği gibi Arap dünyasının 9. ve 11. yüzyıllar arasında çeviri faaliyetlerindeki üstünlüğüne karşın 12. ve 16. yüzyıllar arasında duraklama yaşaması, Osmanlı Devleti'ni de derinden etkilemiştir. Osmanlı Devleti'ndeki çeviri etkinliğinin böylesi durgun olması edebi hayatı da etkilemiş ve Osmanlı Devleti ne batılılaşma sürecine ne de yazılı kültüre geçebilmiştir. Diğer yandan, Osmanlı Devleti, egemenliği üç kıtaya uzanan ve altı yüz yıl hüküm süren bir imparatorluk olmasına

rağmen ortak bir ulusal kimlik ve dile sahip olamamış, Arapça, Farsça ve Türkçenin adeta bir karışımı olan Osmanlıca'yı resmi dil olarak kabul etmiştir. Bu sebeple, yine Yazıcı (2010, s. 46)'nın ifadesine göre Arapça eğitim verilen medreselerde bilgiye doğu kökenli eserlerle erişilmeye çalışılmış ve dolayısıyla yabancı dil olarak da Arapça ve Farsça öğrenilmiştir. Batı dillerinin öğrenilmemesi sebebiyle *Aydınlanma* dönemini başlatan yapıtlara erişim sağlanamamış ve böylelikle Osmanlı ile Batı arasında büyük bir kopma yaşanmış, neticesinde yeterli bilgi alışverişi sağlanmadığından da Osmanlı Devleti Batı'nın gerisinde kalmıştır. Söz konusu durum, Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri alanda gösterdiği başarıyı, edebi ve bilimsel alanda gösteremediğinin de bir kanıtı gibidir. Benzer şekilde Vural Kara (2010, s. 95)'nın da işaret ettiği gibi Osmanlı'nın Batı ile kurduğu bağın zayıf olmasından dolayı çeviri ihtiyacı sadece siyasal alan ve ticaretle sınırlı kalmıştır.

Bu bağlamda *Tanzimat Dönemi* (1839-1876), Osmanlı Devleti için bir geçiş dönemi olarak kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti başlangıçta Batı ile fazla ilişki kurmazken, 18. yüzyıldan sonra yaşamaya başladığı askeri yenilgiler ve başarısızlık sebebiyle çıkış yolunun *Batılılaşma* olduğunu düşünerek, Batı ile bilgi alışverişinde bulunma isteği oluşmuş ve bu istek de çeviri ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda çeviri etkinliği eğitim kurumlarına girmiş ve 19. yüzyılda çeviri büroları açılmaya başlanmıştır. Yazıcı (2010, s. 53) ve Dino (1999, s. 297)'nin da belirttiği gibi *Encümen-i Daniş* (1851-1862), *Tercüme Heyeti* (1865), *Daire-i İlmiye* (1870) isimleriyle kurulan çeviri bürolarında dönemin aydınları bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Dino (1999, s. 297)'ya göre Fransızcanın bu dönemde tüm dünyada *lingua franca* olarak benimsenmesi sebebiyle Fransız yazınından çeviriler yapılmış ve bu çeviriler yoluyla da Osmanlı kültüründe olmayan roman, tiyatro ve deneme gibi türlerle tanışılmıştır. Ancak her ne kadar çeviri etkinlikleri hayata geçmiş gibi görünse de Cumhuriyet dönemine kadar tam ve doğru bir çeviri eyleminden bahsetmek pek mümkün görünmemektedir. Zira Karantay ve Salman (1999, s. 140)'ın belirttiğine göre çeviri yapan dönemin aydınları, genelde çevirecekleri eserin birkaç sayfasını okuyarak akıllarında kalanları yazıya dökerek çeviri etkinliğini gerçekleştirirler.

Cumhuriyet döneminde toplumsal boyutta yenilikçi yönelimlerin ortaya çıkmasıyla birlikte çeviri etkinlikleri bağlamında da daha bilinçli yönelimler oluşmaya başlanmıştır. 18. yüzyıldan sonra ortaya çıkan çeviri ihtiyacı ile birlikte *Tanzimat Dönemi*'nde kurulan çeviri bürolarıyla başlayan çevirinin gelişim süreci, Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarında kurumsal bir kimliğe kavuşmaya başlamıştır. Yazıcı (2010)'ya göre çeviri bakımından bu dönem üç açıdan önem arz etmektedir:

“Bunlardan birincisi, sadece belli bir kesime mal edilen okur-yazarlığın ve evrensel bilginin Millî Eğitim Bakanlığı başkanlığında *Tercüme Dergisi* ve yayınları aracılığıyla tabana yayılmaya çalışılması; ikincisi, çeviri etkinliğine ortam hazırlayarak bilgi aktarımını hızlandırması; üçüncüsü ise çevirmenlere parasal olmasa da saygın bir kimlik kazandırmasıdır.” (s. 59)

1940 yılında kurulan *Tercüme Bürosu* çağdaşlaşma adına atılan adımlardan birisi olmakla birlikte özellikle çeviri etkinliği ile ilgili atılan adımların ilkidir. Dönemin Millî Eğitim Bakanı

Hasan Ali Yücel (1938- 1946) tarafından devlet desteği ile kurulan söz konusu büronun amacı ayrıca *Tanzimat Dönemi*'nde kurulan çeviri bürolarından da oldukça farklıdır. (Yazıcı, 2010, s. 60-64). Diğer yandan, Kurultay (1999)'ın da belirttiği gibi 1940'lı yıllardaki bu yenilikçi girişim, Osmanlı'daki çeviri bürolarının aksine devletin çeviri işlerini yapmak için değil, devletin parasal desteğiyle Türk toplumunda kültürel bir gelişim gerçekleştirmek adına kurulmuştur.

Söz konusu büroda Nurullah Ataç (1898-1957), Sabahattin Eyüboğlu (1908-1973), Vedat Günyol (1912-2004), Azra Erhat (1915-1982), Orhan Veli Kanık (1914-1950), Melih Cevdet Anday (1915-2002) gibi dönemin önde gelen yazar ve çevirmenleri yoğun çeviri çalışmaları yapmışlardır. Bu yoğun çeviri çalışmalarının arasında Osmanlı Devleti döneminde dikkate alınan Doğu'nun aksine Batı'da aydınlanma sağladığı düşünülen eserlerin çevirileri bulunmaktadır. Aytaç (1999, s. 348)'ın da ifade ettiği gibi bu dönemde çeşitli Batı dillerinde yazılan toplamda 604 eser çevrilmiştir. Bunlardan 65'i İngiliz, 90'ı Alman, 210'u ise klasik Fransız yazınından Türkçeye kazandırılan eserlerdir. Benzer şekilde Hasan Ali Yücel önderliğinde 7 cilt, 42 sayıdan oluşan ve etkinliğini 1947'ye kadar sürdüren *Tercüme Dergisi* de *Tercüme Bürosunun* resmi yayın organı olarak basılmıştır (Yazıcı, 2010, s. 60).

Tercüme Dergisi'nde yapılan çevirilerde öncelik yukarıda da bahsedildiği gibi dünya klasiklerinin Türkçeye aktarılmasıydı. İlk olarak Yunan klasiklerinden, ardından aydınlanmanın temel kitapları olduğu düşünülen Fransız klasiklerinden, daha sonrasında ise İngiliz klasiklerinden çeviriler yapılmıştır. Bütün bu çevirilerden de anlaşılacağı üzere Türk yazını artık yüzünü Batı'ya dönmüştür. Temelinde hoşgörü ve özgür düşünce barındıran ve ülkenin dört bir yanında okurla buluşan bu çeviri eserler, kültürün ve dilin zenginleşmesine önemli katkıda bulunmuşlardır. Böylelikle devletin bu resmi yayın organı aracılığıyla bilimsel ve edebi eserler artık sadece belli bir kitleye değil tüm halka hitap etmektedir ve aynı zamanda bu kitleye uygar bir dünyanın kapılarını da aralamaktadır (Vural Kara, 2010, s.98).

Diğer yandan, Osmanlı'nın son dönemlerinde kurulan ve Cumhuriyetin ilk yıllarında da varlığını sürdüren tek yükseköğretim kurumu olan *Darülfünun* (1846-1933) değişen, gelişen ve yüzünü Batı'ya çevirmiş olan Türk toplumunda tutucu bir tavır sergilemekteydi. İsviçreli Profesör Albert Malche'in düzenlediği rapor doğrultusunda 31 Temmuz 1933'te *Darülfünun* kapatılarak yerine çağdaş bir altyapısı olan ve günümüzde de faaliyetini sürdürmeye devam eden İstanbul Üniversitesi açılır (Namal ve Karakök, 2011, s. 27). Bu arada Üniversitedeki bilim insanları Cumhuriyet dönemine kadar yaşanan bilimsel bilgi eksikliğini çeviri aracılığıyla kapatmaya çalışırlar. Böylelikle 1960'lı yılların başına kadar ülkemizdeki çeviri etkinliği, edebi eser ağırlıklı çevirilerin yapıldığı *Tercüme Bürosu* ve bilimsel ağırlıklı çevirilerin yapıldığı üniversitelerle sınırlı kalır. Ancak bilim insanlarının çeviriyle uğraşmaları bilimsel araştırma yapmalarını engel teşkil eder. Bir yönden Batı'ya yetişmeye çalışılırken diğer yönden yine Batı'nın gerisinde kalınır. 1960'lı yıllardan sonra ise çeviri etkinliği üniversitelerden dışarıya taşar ve kâr amacı güden yayınevlerinin boyunduruğu altına girmeye başlar. Bu sayede hem çeviriler toplumsal, ekonomik ve siyasal olaylardan etkilenerek çeşitlenir hem de bilim insanları

çeviriyle zaman kaybetmek yerine bilimsel araştırmalara yönelirler. Bütün bu gelişmeleri takiben, teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte gelişen ve değişen dünyada çok dilli bir çeviri anlayışı giderek yayılmaya başlar. Böylelikle çeviriler de artık araştırma konusu edilir hala gelir ve kuramsal çalışmalara girilir. 1980’li yıllara gelindiğinde çeviri etkinliği artık tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bilimselleşme sürecine girer ve mütercim-tercümanlık adı altında 1984 yılından itibaren üniversitelerde bir bilim dalı olarak okutulmaya başlanır (Yazıcı, 2010, s. 62- 63). 1990’lı yıllardan sonra ise çevirideki bu gelişim ve değişimden yayınevleri de payına düşeni alır. Bünyelerinde kadrolu çevirmen, editör/ yayımcı, düzeltmen gibi bir ekip oluşturarak çeviri politikalarında değişime giderler. Sözü edilen bu değişimlerle birlikte çeviri artık kurumsallaşmış, çevirmenlik bir meslek olarak tanınmış ve çeviri eğitimi de üniversitelerde yaygınlaşmaya başlamıştır.

Tarih boyunca yeryüzünde her zaman üstünlüğü kabul edilen bir dil olagelmiş ve bu üstün dil, siyasi ve tarihi nedenlerle zaman zaman değişerek yerini farklı dillere bırakmıştır. Kızıltan (2017, s. 73), tarihteki bu dilsel değişimi şu şekilde özetlemektedir: “*Gelişmiş kültürün göstergesi sayılan mükemmel dil, Eski Yunan’dan 16. yüzyıla kadar önce Yunanca sonra Latince iken, tarihi ve siyasi koşulların da etkisiyle yerini sırasıyla Fransızca ve İngilizceye bırakır.*” Günümüzde başta tüm dünyada bilim dili olarak kabul İngilizce ve sonrasında dünyada yaygın olarak konuşulan diğer dillere hâkim bir toplum olarak dilimize yapılan çeviriler aracılığıyla bizim dışımızda gelişen bilimsel ve teknolojik atılımları, buluşları, araştırmaları, sanatsal, kültürel, edebi ve siyasi faaliyetleri takip edebilmekteyiz. İçinde bulunduğumuz bilişim-iletişim çağında, özellikle 2000’li yıllardan itibaren hızla gelişen İnternet ağı ve mobil iletişim teknolojileri sayesinde insanlar artık saniyeler içerisinde dünyanın diğer bir ucundaki insanlarla etkileşim sağlayabilmektedir (Gönenç, 2004, s. 439). Bu sayede tüm dünyada politika, ekonomi, kültür, sanat, bilim vb. alanlarda hızla devam eden yoğun bilgi alışverişi yaşanmakta ve bir anlamda ülkelerin ulusal sınırları da adeta ortadan kalkmaktadır (Baygül, 2020, s.396).

Gelişen bilişim-iletişim teknolojileri sayesinde ülkeler arasındaki iletişimin bu denli yoğun bir hal alması sebebiyle Vural Kara (2010, s. 99)’nın da ifade ettiği gibi günümüzde çeviriye duyulan ihtiyaçla birlikte teknik çeviri de önem kazanmaktadır. Bu da beraberinde donanımlı çevirmen ihtiyacını gündeme getirerek çevirmenlerin belirli alanlarda uzmanlaşmasını sağlayacak eğitim kurumlarının açılmasına vesile olmuştur. Böylelikle söz konusu zincirde, özellikle çevirinin bilimselleşme sürecine önemli katkılar sunan üniversitelere büyük bir sorumluluk atfedildiği görülmektedir.

Çeviri Bölümleri

Türkiye’de çeviribilim ile ilgili yapılan ilk akademik çalışma Saliha Paker’in 1983 yılında *Yazko Çeviri* dergisinde yayımlanan “Çeviride yanlış/ doğru sorunu ve şiir çevirisinin değerlendirilmesi” başlıklı yazısıdır. Bu bağlamda çeviribilimin Türkiye’deki başlangıç tarihinin 80’li yılların başı olduğu söylenebilir. Söz konusu tarih, her ne kadar kulağa geç kalınmış gibi gelse de aslında

Avrupa'daki çeviri etkinliğinin bilimselleşme süreciyle aynı tarihlere denk düştüğü söylenebilir. Öyle ki 80'li yılların başında Avrupa (Almanya)'da yayımlanan *Strategie der Übersetzung: ein Lehr- und Arbeitsbuch* (Hönig & Kussmaul, 1982) ve *Übersetzungswissenschaft- eine Neuorientierung: zur Integrierung von Theorie und Praxis* (Snell-Hornby, 1986) adlı çalışmalar bu alanda yapılan ilk akademik çalışmalar olarak görülmektedir. Bu durumda Türkiye'nin çeviribilim ile tanışmasının çok da geç olduğu söylenemez.

Diğer yandan Haleva (2016, s.102), çeviri bölümleri üzerine yaptığı çalışmasında Türkiye'de akademik düzeyde çeviri çalışmalarının başladığı dönemde (1983-1984) Hacettepe ve Boğaziçi Üniversitelerinde İngilizce Mütercim Tercümanlık bölümlerinin açılmasıyla birlikte çeviri eğitimine de başlandığını belirtmektedir. Böylece Türkiye'de çeviri ve çeviriye ait tüm olgular resmi ve kurumsal bağlamda akademik bir mecraya taşınmaya başlar. Ayrıca Çavuşoğlu (2019, s. 15)'nin de ifade ettiği gibi, Türkiye'nin her ne kadar iletişim, ulaşım, teknoloji gibi pek çok alanda Batı'nın gerisinde kaldığı düşünülse de çevirinin bilimselleşme sürecinde böyle olumsuz bir durumla karşılaşmadığı rahatlıkla söylenebilir. Akademik düzeyde çeviri eğitimine başlayan bu iki öncü bölümü takiben, 1992 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi bünyesinde Fransızca Mütercim-Tercümanlık ve 1994 yılında da İstanbul Üniversitesi bünyesinde Almanca Mütercim-Tercümanlık bölümleri kurulur. İlerleyen yıllarda farklı dillerde birçok üniversitede yeni çeviri bölümleri açılır ve bu bölümlerde lisans eğitimini takiben yüksek lisans ve doktora eğitimine de başlanarak çeviribilim alanında akademik çalışmalara hız verilir (Eruz, 2003). Böylelikle çeviri, Tahir Gürçağlar (2011, s. 89)'ın da altını çizdiği gibi üniversiteler bünyesinde bir bilim dalı olmasının yanı sıra Türkiye'de çevirmenlik de piyasada kabul gören meslek grupları arasında yerini almaya başlar.

1983-1984 akademik yılında *Mütercim-tercümanlık* anabilim dalı adıyla eğitime başlayan Boğaziçi Üniversitesi çevir bölümü, 2004 yılında adını *Çeviribilim* olarak değiştirerek bu bilimsel terimi kullanan ilk üniversite olur (Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü, 2021). Takip eden yıllarda Sakarya Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesinde de benzer şekilde isim değişikliğine gidilir. Bugün itibarıyla Türkiye'de üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren çeviri bölümlerinin *Mütercim-tercümanlık* ve *Çeviribilim* adları altında eğitimlerini vermeye devam ettikleri görülmektedir.

Lisans ve lisansüstü düzeydeki çeviri eğitimlerinin yanı sıra ilk olarak 2015 yılında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksek Okulu bünyesinde kurulan *Uygulamalı Çevirmenlik* programlarının sayıları da günden güne artmaktadır (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Yabancı Diller ve Kültürler Bölümü, 2021). Tekgül (2008, s. 60-63)'ün de ifade ettiği gibi hem sözel puanla öğrenci kabul etmeleri hem de iki yıl gibi çok kısa sürede eğitimlerini tamamlamaları sebebiyle söz konusu bölümlerin verimlilikleri tartışılır durumda olmasına rağmen bu bölümler de Türkiye'de verilen çeviri eğitimi kapsamında yer almaktadırlar.

Günümüzde üniversiteler çeviri bölümleri aracılığıyla küreselleşen dünyada diller ve kültürler arası iletişim ihtiyacının artması sebebiyle yazılı ve sözlü çeviri eğitimi ve becerilerine sahip, donanımlı çevirmenler yetiştirmek için çalışmaktadırlar. Bugün itibarıyla birçok farklı

dil seçeneği ile gerek devlet üniversitelerinde gerekse vakıf üniversitelerinde bu ihtiyaca yönelik çeviri eğitimi verilmektedir. 2020-2021 akademik yılı verilerine göre 41'i devlet üniversitesi, 31'i ise vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 72 üniversite bünyesinde çeviri eğitimi verilmektedir (ÖSYM, 2020-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu).

Üniversite	f	%
Devlet Üniversitesi	41	57
Vakıf Üniversitesi	31	43
Toplam	72	100

Diğer yandan, geçmiş yıllarda Türkiye’deki çeviri bölümleri üzerine ayrıntılı çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Küçükyağcı & Avcı, 2011/ 2015; Haleva, 2016). Ancak 2020-2021 yılı verileri daha önceki yıllarda yapılan çalışmaların verileriyle karşılaştırıldığında çeviri eğitimi veren üniversitelerin sayısında belirgin bir artış olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuçlar, çeviri eğitiminin günden güne önem kazandığını ve son yıllarda akademik alanda daha fazla yer edindiğini göstermektedir. Türkiye’de çeviri eğitimi veren devlet ve vakıf üniversitelerine ilişkin bilgiler aşağıda sırasıyla *Tablo 2* ve *Tablo 3*’de verilmiştir.

Üniversite	Lisans		Önlisans
	Mütercim-Tercümanlık	Çeviribilim	Uygulamalı Çevirmenlik
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	1	-	-
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	-	-
Amasya Üniversitesi	1	-	-
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	-	-
Ardahan Üniversitesi	-	-	1
Atatürk Üniversitesi	1	-	-
Bartın Üniversitesi	1	-	-
Boğaziçi Üniversitesi	-	1	-
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	-	-
Doğu Akdeniz Üniversitesi	1	-	-
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	-	-
Ege Üniversitesi	1	-	-
Giresun Üniversitesi	-	-	1
Hacettepe Üniversitesi	1	-	-
İstanbul Üniversitesi	1	-	-

Tablo 2. Devamı			
Üniversite	Lisans		Önlisans
	Mütercim-Tercümanlık	Çeviribilim	Uygulamalı Çevirmenlik
Kafkas Üniversitesi	1	-	-
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	1	-	-
Karabük Üniversitesi	-	-	1
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	1	-	-
Kastamonu Üniversitesi	-	-	1
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	1	-	-
Kırıkkale Üniversitesi	1	-	-
Kırklareli Üniversitesi	1	-	-
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	-	-
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	1	-	-
Mardin Artuklu Üniversitesi	1	-	1
Marmara Üniversitesi	1	-	-
Mersin Üniversitesi	1	-	-
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	-	-
Munzur Üniversitesi	-	-	1
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	-	-	1
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	1	-	-
Sakarya Üniversitesi	1	-	-
Samsun Üniversitesi	1	-	-
Selçuk Üniversitesi	1	-	-
Siirt Üniversitesi	1	-	1
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	-	-
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	-	1
Trakya Üniversitesi	1	-	-
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	-	-
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	-	-	2
Toplam	32	1	11

Tablo 2 ve devamında *Tablo 3* incelendiğinde, 41 devlet üniversitesinin çeşitli fakülte ve yüksekokullarına bağlı *Mütercim-Tercümanlık* (f=32) ve *Çeviribilim* (f=1) bölümlerinde lisans, *Uygulamalı Çevirmenlik* (f=11) programlarında ise önlisans düzeyinde çeviri eğitimi verildiği görülmektedir. Özellikle *Mütercim-Tercümanlık* ve *Çeviribilim* gibi bölümlerinin bağlı bulunduğu fakülteler üniversitelere göre farklılık gösterirken *Uygulamalı Çevirmenlik* programlarının ise tamamının meslek yüksekokulları bünyesinde yer aldığı anlaşılmaktadır.

Fakülteler	f	%
Fen-Edebiyat Fakültesi	11	33
Edebiyat Fakültesi	9	27
Yabancı Diller Yüksekokulu	9	27
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	3	9
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1	3
Toplam	33	100

Vakıf üniversiteleri bünyesinde ise 31 üniversitede çeviri eğitimi verildiği tespit edilmiştir (Tablo 4). Sözü edilen üniversitelerinin 19’unda, devlet üniversitelerinde olduğu gibi değişik fakültelere bağlı *Mütercim-Tercümanlık* (f=25) ve *Çeviribilim* (f=1) bölümlerinde lisans düzeyinde, meslek yüksekokullarına bağlı *Uygulamalı Çevirmenlik* (f=12) programlarında ise önlisans düzeyinde çeviri eğitimi verilmektedir.

Üniversite	Lisans Eğitimi	Önlisans Eğitimi	
	Mütercim-Tercümanlık	Çeviribilim	Uygulamalı Çevirmenlik
Ankara Bilim Üniversitesi	1	-	-
Atılım Üniversitesi	1	-	-
Avrasya Üniversitesi	-	-	1
Başkent Üniversitesi	1	-	-
Beykent Üniversitesi	1	-	1
Çağ Üniversitesi	1	-	1
Çankaya Üniversitesi	1	-	-
Girne Amerikan Üniversitesi	1	-	-
Haliç Üniversitesi	1	-	-
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	1	-	-
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	1	-	-
İstanbul Arel Üniversitesi	1	-	1
İstanbul Atlas Üniversitesi	1	-	-
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	-	1
İstanbul Gelişim Üniversitesi	1	-	1
İstanbul Medipol Üniversitesi	-	-	1
İstanbul Okan Üniversitesi	1	-	-
İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	-	-	1
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	1	-	-

Tablo 4. Devamı			
Üniversite	Lisans Eğitimi	Önlisans Eğitimi	
	Mürcim-Tercümanlık	Çeviribilim	Uygulamalı Çevirmenlik
İstinye Üniversitesi	1	-	-
İzmir Ekonomi Üniversitesi	1	-	1
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	-	-	1
Kapadokya Üniversitesi	1	-	-
KTO Karatay Üniversitesi	1	-	-
Nişantaşı Üniversitesi	1	-	-
Toros Üniversitesi	1	-	-
Ufuk Üniversitesi	-	-	1
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	1	-	-
Yakın Doğu Üniversitesi	1	-	1
Yaşar Üniversitesi	1	-	-
Yeditepe Üniversitesi	-	1	-
Toplam	25	1	12

Devlet üniversitelerinde olduğu gibi vakıf üniversitelerinde de çeviri bölümlerinin bağlı bulunduğu fakülteler üniversitelere göre farklılık göstermektedir. *Uygulamalı Çevirmenlik* önlisans programları ise devlet üniversitelerinde olduğu gibi söz konusu üniversitelerin de meslek yüksekokulları bünyesinde faaliyet göstermektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Türkiye’de Vakıf Üniversiteleri Bünyesinde Çeviri Eğitimi Verilen Fakülteler		
Fakülteler	f	%
Fen-Edebiyat Fakültesi	13	50
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	4	15
Yabancı Diller Yüksekokulu	3	12
Beşerî Bilimler Fakültesi	2	8
Edebiyat Fakültesi	1	4
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1	4
İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	1	4
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	1	4
Toplam	26	100

Diğer yandan, Türkiye’de çeviri eğitiminin verilmeye başlandığı 80’li yılların ilk yarısından itibaren bu bölümlerde ders veren öğretim elamanlarının büyük bir çoğunluğu üniversitelerin

filoloji ve yabancı diller eğitimi bölümlerinden, çok az bir kısmının ise farklı disiplinlerden mezun durumundaydılar. Ayrıca bu dönemde çeviribilim alanında uzmanlaşmak isteyen akademisyenlerin de kendi alanları dışında bir disiplinde lisansüstü eğitimlerini tamamlamak zorunda kaldığı anlaşılmaktadır. Zira çeviribilim alanında Türkiye’de söz konusu tarihlere henüz lisansüstü eğitim programları bulunmamaktaydı. Ancak 2000’li yılların başından itibaren, özellikle başta İngilizce olmak üzere bu alanda lisansüstü programlar açılmaya başlamış ve böylelikle öğretim elemanları da kendi alanlarında uzmanlaşabilme imkânı bulmuştur (Eruz, 2021).

Bugün itibarıyla çeviri bölümlerinde artık çok sayıda akademisyen görev yapmaktadır. Meslek yükseköğretimine bağlı *Uygulamalı Çevirmenlik* önlisans programlarında genellikle öğretim görevlileri görev yaparken, fakültelerdeki *Mütercim-Tercümanlık* ve *Çeviribilim* bölümlerinde ise çok sayıda profesör, doçent, doktor öğretim üyesi ve araştırma görevlisi görev yapmaktadır. Aşağıda *Tablo 6*’da Türkiye’deki çeviri bölüm/ programlarında bugün itibarıyla görev yapan akademik personelin unvanlarına göre dağılımı verilmiştir (Yükseköğretim Akademik Arama, 2021).

Tablo 6. Çeviri Bölümlerinde Görev Yapan Akademisyenler		
Unvan	f	%
Prof. Dr.	49	8
Doç. Dr.	49	8
Dr. Öğr. Üyesi	196	31
Öğr. Gör. Dr	31	5
Öğr. Gör.	189	30
Arş. Gör. Dr.	17	3
Arş. Gör.	98	16
Toplam	629	100

Tablo 6 yakından incelendiğinde çeviri bölümlerinde 2020 yılı itibarıyla çalışan öğretim elemanlarının yaklaşık yarıya yakını (%47) profesör, doçent ve doktor öğretim üyesi gibi unvanlı öğretim üyelerinin oluşturduğunu, diğer kalan yarıdan biraz fazlasını (%53) ise öğretim görevlisi ve araştırma görevlilerinin oluşturduğu görülmektedir.

Öte yandan, Türkiye’de çeviri eğitiminin başladığı ilk yıllarda Boğaziçi ve Hacettepe Üniversitesi bünyesindeki *Çeviribilim* ve *Mütercim-Tercümanlık* bölümlerinde çeviri eğitimi sadece İngilizce yapılırken, 1992 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi’nde *Fransızca Mütercim-Tercümanlık* ve 1993 yılında da İstanbul Üniversitesi’nde *Almanca Mütercim-Tercümanlık* bölümlerinin açılmasıyla çeviri eğitiminin yapıldığı diller çeşitlenmeye başlar. 2000’li yılların başlangıcından itibaren ise Türkiye genelinde birçok devlet ve vakıf üniversitesi bünyesinde çeşitli dillerde çeviri bölümleri açılır. Aşağıda *Tablo 7*’de bugün itibarıyla Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversitelerinde çeviri eğitimi yapılan diller verilmiştir (ÖSYM, 2020-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu).

Tablo 7. Üniversitelerde Çeviri Eğitimi Verilen Diller						
Diller	Önlisans		Lisans		Toplam	
	Vakıf	Devlet	Vakıf	Devlet	f	%
İngilizce Mütercim Tercümanlık	12	10	25	26	73	69
Almanca Mütercim Tercümanlık	-	-	-	9	9	8
Fransızca Mütercim Tercümanlık	-	-	-	6	6	6
Arapça Mütercim Tercümanlık	-	-	2	4	6	6
Rusça Mütercim Tercümanlık	1	-	3	1	5	5
İngilizce-Fransızca Mütercim Tercümanlık	-	-	1	2	3	3
İspanyolca Mütercim Tercümanlık	1	-	-	-	1	1
Çince Mütercim Tercümanlık	-	-	1	-	1	1
Bulgarca Mütercim Tercümanlık	-	-	-	1	1	1
Farsça Mütercim Tercümanlık	-	-	-	1	1	1
Toplam	14	10	31	50	106	100

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye’de 2021 yılı itibariyle önlisans düzeyinde eğitim veren 23 *Uygulamalı Çevirmenlik* programı ve lisans düzeyinde eğitim veren 59 (57 + 2) *Mütercim-Tercümanlık/ Çeviribilim* bölümünde 10 farklı dilde çeviri eğitimi yapıldığı görülmektedir. Bu dillerin bölüm/ programlara göre genel dağılımına bakıldığında da hemen hemen $\frac{3}{4}$ (%69)’ün İngilizce, kalan $\frac{1}{3}$ (%31)’ünün ise sırasıyla Almanca, Fransızca, Arapça, Rusça, İngilizce-Fransızca, İspanyolca, Çince, Bulgarca ve Farsça bölümleri/ programları olduğu görülmektedir.

Diğer yandan İngilizce, vakıf ve devlet üniversitelerinde hem önlisans hem de lisans düzeyinde çeviri eğitimi yapılan tek dildir. İspanyolca önlisans ve Çince lisans düzeylerinde sadece birer vakıf üniversitesinde, benzer şekilde Rusça önlisans düzeyinde 1 (bir) vakıf ve lisans düzeyinde 3(üç) devlet üniversitesinde ve son olarak Almanca, Bulgarca, Farsça, Fransızca ve İngilizce-Fransızca ise hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde lisans düzeyinde çeviri eğitimi verilen diller olarak dikkat çekmektedir

Alanyazın

Alanyazın incelendiğinde, son yıllarda Türkiye’de yapılan bibliyometrik araştırmaların sayısının gittikçe arttığı gözlenmektedir. Ancak bununla birlikte, Türkiye’de çeviribilim alanında yapılan bilimsel çalışmalar üzerine oldukça az sayıda ve sınırlı bibliyometrik araştırmanın gerçekleştirildiği görülmektedir. İlk olarak Yazıcı (2007)’nin İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Bölümü’nde 1985-2006 yılları arasında hazırlanan 20 yüksek lisans tezi üzerine görgül bir inceleme gerçekleştirdiği saptanmıştır. Benzer şekilde, yaklaşık 10 yıl aradan sonra Ersoy ve Balkul (2016)’un çeviribilim alanındaki lisansüstü tezler üzerine farklı parametreler ışığında betimleyici bir çalışma yaptığı anlaşılmaktadır. Aynı yıl Haleva (2016), Türkiye’deki çeviri bölümleri ve çeviribilim çalışmaları üzerine genel bir değerlendirme yaparken, Balkul, Can,

Çalık ve Gümüş (2018)'ün ise 2 (iki) yıl sonra çeviribilim alanında 5 (beş) yıllık bir zaman dilimi (2013-2018) içerisinde yayımlanan makalelerin araştırma eğilimlerini belirlemeye çalıştıkları tespit edilmiştir. Hemen ardından Çalık (2019)'ın da Türkiye'de sözlü çeviri alanında on yıllık bir dönemde (2008-2018) yayımlanan makale, kitap ve lisansüstü tezler üzerine kapsamlı bir bibliyometrik araştırma gerçekleştirdiği görülmektedir. Son olarak geçtiğimiz yıl içerisinde, Çalışır Zenci (2020)'nin *Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) TR Dizin*'de taranan dergilerde yayımlanan çeviribilim alanındaki makalelerin bibliyometrik incelemesini, Başer ve Yıldırım (2020)'in özel alan çevirilerindeki kaynak eksikliklerinin tespiti için Türkiye ve Fransa'da yazılan tezlerin karşılaştırmalı çözümlemesini, yine Yıldırım (2020)'in betimleyici bir yaklaşımla Türk üniversitelerindeki mütercim-tercümanlık/ çeviribilim bölümlerinde hazırlanan çeviri teknolojileri ve yerleştirme konulu lisansüstü tezlerin incelemesini ve Şan ve Koçlu (2020)'nin ise toplum çevirmenliği alanında Türkiye'de gerçekleştirilen bilimsel çalışmaları çözümleyerek değerlendirdiği belirlenmiştir.

Yukarıda sözü edilen çalışmalardan da anlaşılabilceği üzere, yapılan bütün çözümleme ve değerlendirmelerin aslında alana özgü kimi konular ve zaman aralığı bakımından sınırlandırıldığı görülmektedir. Sonuç olarak alanyazında çeviri konulu çalışmaların geçmişten günümüze nasıl evrildiğini ya da söz konusu çalışmaların ne doğrultuda ilerlediğini gösteren herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte, Türkiye'deki çeviri konulu lisansüstü tezlerinin tamamı üzerine şimdiye dek ayrıntılı herhangi bir çözümlemenin yapılmadığı da anlaşılmaktadır. Böylelikle mevcut çalışmanın, Türkiye'deki çeviri konulu lisansüstü araştırmaların eğilimini belirlemesi bakımından alana katkı sağlayacağı ve böylelikle ileride bu alanda gerçekleştirilecek tezlerin hangi konulara daha çok yoğunlaşması gerektiği hususunda araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye'de bugüne kadar gerçekleştirilen *çeviri* konulu lisansüstü tezlerin (yüksek lisans ve doktora) bibliyometrik bir incelemesinin yapılarak söz konusu çalışmaların halihazırdaki durumu ve araştırma eğilimlerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırmada, belirli bir alandaki literatürün değişik parametreler doğrultusunda incelenerek nicelleştirilmesi yoluyla elde edilen verilerin değerlendirilmesine ve yorumlanmasına imkân sağlayan bibliyometrik çözümleme tekniği kullanılmıştır (Kasemodel ve diğ., 2016, s. 82). Bibliyometrik çözümleme; kitap, tez ve süreli yayınlarla ilgili kimi verilerin derlenerek yorumlanması yoluyla tarihsel dağılımını göstermek, ulusal veya evrensel düzeyde araştırma eğilimlerini belirlemek ve kullanılma (atıf alma) oranlarını ortaya koymak için kullanılan bilimsel araştırma tekniklerinden biridir (Pritchard, 1969, s. 348). Görüldüğü üzere, Metin (2013, s. 5)'nin de belirttiği gibi bibliyometrik çözümlemedeki amaç; belge, kitap, makale

gibi dokümanların istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle belirli parametreler ışığında belirli özelliklerinin çözümlenmesini sağlamaktır.

Araştırmanın Derlemi ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın derlemine, *Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi* veri tabanında (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) başlangıcından 2020 yılının sonuna kadar dizinlenen çeviri konulu yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. İçinde bulunduğumuz 2021 yılı henüz tamamlanmadığı için bu yıla ait tezler derleme dahil edilmemiştir. Böylelikle tüm evrene ulaşma imkânı olduğundan çalışma için herhangi bir örneklem seçimine gidilmemiştir.

Bu bağlamda, *YÖK Tez Merkezi* veri tabanı üzerinden *Gelişmiş Tarama* seçeneğinden *Çeviri* anahtar sözcüğü yardımıyla 1 (bir)'i sanatta yeterlilik, 157'isi doktora ve 658'i ise yüksek lisans tezi olmak üzere toplamda 816 adet lisansüstü teze ulaşarak çalışmanın derlemi (korpus) oluşturulmuştur. Ancak ulaşılan doktora tezlerinden 1(bir)'i çeviri alanıyla bağdaşmadığı için ve 1(bir) yüksek lisans tezi de farklı tez numaralarıyla veri tabanının iki kere kaydedildiği için çalışmanın derlemine dahil edilmemiştir.

Araştırma Soruları

Çalışma kapsamında, Türkiye'deki çeviri konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik açıdan incelenmesi amaçlandığından aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Çeviri konulu tezlerin akademik düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Tezlerin yazım dillerine göre dağılımı nasıldır?
4. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
5. Tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
6. Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
7. Danışmanların akademik unvanlarına göre tezlerin dağılımı nasıldır?
8. Tezlerin araştırma modellerine göre dağılımı nasıldır?
9. Kullanılan veri toplama teknikleri bakımından tezlerin dağılımı nasıldır?

Verilerin Çözümlemesi

Bibliyometrik inceleme için öncelikle derlemedeki tezlerin tamamının künye bilgilerine ve özetlerine *YÖK Tez Merkezi* veri tabanı üzerinden ulaşılmıştır. *APA* (American Psychological Association) stiline göre bir *Excel* dosyasına aktarılan tezler, akademik düzey, yayın yılı, yazım dili, yapıldığı üniversite, enstitü ve anabilim dalı adı, danışman unvanı, araştırma yöntemi ve veri toplama teknikleri gibi bibliyometrik özellikleri bakımından incelenebilmesi için önceden hazırlanan bir matrise çözümlenmiştir. Son aşamada ise çözümleme neticesinde elde edilen veriler frekans ve yüzde değerlerine göre tablollaştırılarak yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde derlem kapsamındaki tezlerden bir araştırma sorusu için elde edilen bulgular tablolar halinde verilerek açıklanmıştır.

1. Tezlerin Akademik Düzeylerine Göre Dağılımı: Aşağıdaki *Tablo 8*'de çalışmanın ilk araştırma sorusu *Tezlerin akademik düzeylerine göre dağılımı nasıldır?* kapsamında elde edilen nicel bulgulara yer verilmiştir.

Akademik Düzey	f	%
Yüksek Lisans	657	80,7
Doktora	156	19,2
Sanatta Yeterlilik	1	0,1
Toplam	814	100

Tablo 8 incelendiğinde, 2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye’de çeviri konulu toplamda 814 lisansüstü tezin gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bunların hemen hemen 4/5 (f=657)’i *yüksek lisans*, yaklaşık ¼ (f=156)’ü *doktora* ve 1(bir) ise *sanatta yeterlilik* düzeyinde çalışmalaradır.

2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı: Tezlerin yıllara göre dağılımının incelendiği ikinci araştırma sorusunda, derlemdeki 814 lisansüstü tezin tamamının 1985-2020 yılları arasında gerçekleştirildiği görülmektedir (*Tablo 9*).

Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
1985	1	-	-	1	0,1
1987	1	1	-	2	0,2
1988	2	-	-	2	0,2
1989	2	1	-	3	0,4
1990	2	1	-	3	0,4
1991	-	1	-	1	0,1
1992	4	-	-	4	0,5
1993	2	-	-	2	0,2
1994	4	2	-	6	0,7
1995	4	1	-	5	0,6
1996	9	4	-	13	1,6
1997	11	-	-	11	1,4

Tablo 9. Devamı					
Yıllar	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				<i>f</i>	%
1998	7	3	-	10	1,2
1999	14	2	-	16	2,0
2000	4	2	-	6	0,7
2001	5	2	-	7	0,9
2002	5	3	-	8	1,0
2003	9	3	-	2	1,5
2004	10	1	-	11	1,4
2005	17	4	-	21	2,6
2006	18	2	-	20	2,5
2007	25	1	-	26	3,2
2008	18	3	-	21	2,6
2009	23	5	-	28	3,4
2010	24	8	-	32	3,9
2011	28	4	-	32	3,9
2012	24	4	-	28	3,4
2013	35	7	-	42	5,2
2014	25	6	-	31	3,8
2015	35	10	-	45	5,5
2016	41	20	-	61	7,5
2017	50	12	-	62	7,6
2018	50	8	-	58	7,1
2019	102	15	1	118	14,5
2020	46	20	-	66	8,1
Toplam	657	156	1	814	100

Tablo 9 yakından incelendiğinde 1986 yılında herhangi bir lisansüstü tezin yapılmadığı, 1991 yılında ise sadece tek bir doktora tezinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan, 1995 yılına kadar hemen hemen her yıl her iki akademik düzeyde (yüksek lisans ve doktora) de tez sayıları tekli rakamlarda (ortalama 1 ile 5 civarında) seyrederken 1996-1999 yılları arasında 10'lu rakamlara ulaşır. Ancak hemen sonrasında, 2000-2003 yılları arasında yeniden tekli rakamlara düşse de 2004 yılıyla birlikte yeniden yükselişe geçer ve arada kimi kısmi düşüşlere rağmen 2019 yılına düzenli bir yükseliş gösterir. Bununla birlikte, 2020 yılı itibariyle tez sayılarında bir önceki yıla (2019) oranla neredeyse yarı yarıya bir düşüş yaşandığı dikkat çekmektedir. Bir diğer dikkat çeken bulgu ise ilk ve son defa 2019 yılında *sanatta yeterlilik* derecesinde Türkiye'de çeviri konulu bir çalışmanın (Bilir, 2019) gerçekleştirilmesidir.

3. Tezlerin Yazım Dillerine Göre Dağılımı. Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında ise tezlerin yayın diline göre dağılımı ele alınmıştır. Aşağıdaki *Tablo 10a* ve *Tablo 10b*'de tezlerin yazım dillerine ilişkin bulgular, tezlerin akademik düzey ve yayın yıllarına göre iki kategoride verilmiştir.

Diller	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				<i>f</i>	%
Türkçe	484	122	1	607	74,6
İngilizce	133	22	-	155	19,0
Almanca	28	4	-	32	3,9
Fransızca	7	8	-	15	1,8
Kürtçe	3	-	-	3	0,4
Kırgızca	1	-	-	1	0,1
Rusça	1	-	-	1	0,1
Toplam	657	156	1	814	100

Tablo 10a incelendiğinde tezlerin hemen hemen %75'nin, bir başka ifadeyle $\frac{3}{4}$ 'ünün Türkçe, %19'nun İngilizce ve geriye alan %6'lık kısmının da sırasıyla Almanca (%3,9), Fransızca (%1,8), Kürtçe (%0,4), Kırgızca (%0,1) ve Rusça (%0,1) yazıldığı görülmektedir. Böylelikle de tezlerin tamamının toplamda 7 (yedi) farklı dilde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Yıllar	Türkçe	Almanca	Fransızca	İngilizce	Kırgızca	Kürtçe	Rusça	Toplam	
								<i>f</i>	%
1985	1	-	-	-	-	-	-	1	0,1
1987	2	-	-	-	-	-	-	2	0,2
1988	2	-	-	-	-	-	-	2	0,2
1989	3	-	-	-	-	-	-	3	0,4
1990	3	-	-	-	--	-	-	3	0,4
1991	1	-	-	-	-	-	-	1	0,1
1992	4	-	-	-	-	-	-	4	0,5
1993	2	-	-	-	-	-	-	2	0,2
1994	5	-	-	1	-	-	-	6	0,7
1995	5	-	-	-	-	-	-	5	0,6
1996	9	-	1	3	-	-	-	13	1,6
1997	7	-	-	4	-	-	-	11	1,4
1998	7	-	-	3	-	-	-	10	1,2

Tablo 10b. Devamı									
Yıllar	Türkçe	Almanca	Fransızca	İngilizce	Kırgızca	Kürtçe	Rusça	Toplam	
								<i>f</i>	<i>%</i>
1999	10	3	1	2	-	-	-	16	2,0
2000	6	-	-	-	-	-	-	6	0,7
2001	3	-	-	4	-	-	-	7	0,9
2002	7	-	-	1	-	-	-	8	1,0
2003	5	-	1	6	-	-	-	12	1,5
2004	7	1	-	3	-	-	-	11	1,4
2005	17	1	-	2	1	-	-	21	2,6
2006	11	4	2	3	-	-	-	20	2,5
2007	14	3	1	8	-	-	-	26	3,2
2008	17	-	1	3	-	-	-	21	2,6
2009	18	-	3	7	-	-	-	28	3,4
2010	20	2	-	10	-	-	-	32	3,9
2011	25	2	-	5	-	-	-	32	3,9
2012	21	2	-	5	-	-	-	28	3,4
2013	31	2	-	9	-	-	-	42	5,2
2014	27	-	-	4	-	-	-	31	3,8
2015	30	-	1	12	-	1	1	45	5,5
2016	49	2	-	9	-	1	-	61	7,5
2017	47	5	1	9	-	-	-	62	7,6
2018	49	1	1	7	-	-	-	58	7,1
2019	88	4	1	24	-	1	-	118	14,5
2020	54	-	1	11	-	-	-	66	8,1
Toplam	607	32	15	155	1	3	1	814	100

Tablo 10b'de tezlerin yazım dillerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde ise Türkiye'de çeviri alanında akademik çalışmaların başladığı ilk yıllarda (1985-1993) tezlerin sadece Türkçe yazıldığı dikkat çekmektedir. İlk olarak İngilizce bir tezin 1994 yılında, Fransızca bir tezin 1996 yılında ve Almanca bir tezin ise 1999 yılında gerçekleştirildiği görülmektedir.

4. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı. Tezlerin üniversitelere göre dağılımına ilişkin bulgular aşağıda *Tablo 11*'de verilmiştir.

Tablo 11. Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlik	Toplam	
				f	%
İstanbul Üniversitesi	67	25	-	92	11,3
Marmara Üniversitesi	52	14	-	66	8,1
Sakarya Üniversitesi	43	15	-	58	7,1
Gazi Üniversitesi	35	16	-	51	6,3
Hacettepe Üniversitesi	39	10	1	50	6,1
Yıldız Teknik Üniversitesi	22	21	-	43	5,3
Boğaziçi Üniversitesi	27	6	-	33	4,1
Ankara Üniversitesi	18	5	-	23	2,8
Dokuz Eylül Üniversitesi	17	1	-	18	2,2
Erciyes Üniversitesi	18	-	-	18	2,2
Mersin Üniversitesi	12	5	-	17	2,1
Atılım Üniversitesi	16	-	-	16	2,0
Ege Üniversitesi	13	2	-	15	1,8
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	14	-	-	14	1,7
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	13	-	-	13	1,6
Çukurova Üniversitesi	7	5	-	12	1,5
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	11	1	-	12	1,5
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	12	-	-	12	1,5
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	6	5	-	11	1,4
Selçuk Üniversitesi	11	-	-	11	1,4
Atatürk Üniversitesi	8	2	-	10	1,2
İnönü Üniversitesi	5	4	-	9	1,1
Kocaeli Üniversitesi	8	1	-	9	1,1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	5	4	-	9	1,1
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	8	-	-	8	1,0
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	8	-	-	8	1,0
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	5	3	-	8	1,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi	7	-	-	7	0,9
Anadolu Üniversitesi	6	1	-	7	0,9
Fatih Üniversitesi	7	-	-	7	0,9
Muğla Üniversitesi	7	-	-	7	0,9
Bursa Uludağ Üniversitesi	6	-	-	6	0,7
İstanbul Teknik Üniversitesi	4	2	-	6	0,7
Ordu Üniversitesi	5	-	-	5	0,6
Trakya Üniversitesi	5	-	-	5	0,6

Tablo 11. Devamı					
Üniversite Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlik	Toplam	
				f	%
Celal Bayar Üniversitesi	4	-	-	4	0,5
Doğuş Üniversitesi	4	-	-	4	0,5
Gaziantep Üniversitesi	4	-	-	4	0,5
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	4	-	-	4	0,5
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	3	1	-	4	0,5
Kırıkkale Üniversitesi	2	2	-	4	0,5
Kırklareli Üniversitesi	4	-	-	4	0,5
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	4	-	-	4	0,5
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Düzce Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Fırat Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
İstanbul Bilgi Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
İstanbul Okan Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Kafkas Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Nevşehir Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3	-	-	3	0,4
Sabancı Üniversitesi	1	2	-	3	0,4
Adıyaman Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Ardahan Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Bingöl Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Cumhuriyet Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Dicle Üniversitesi	1	1	-	2	0,2
Mardin Artuklu Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Niğde Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Okan Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Süleyman Demirel Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	-	-	2	0,2
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Ahi Evran Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Aksaray Üniversitesi	1	-	-	1	0,1

Tablo 11. Devamı					
Üniversite Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlik	Toplam	
				<i>f</i>	%
Başkent Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Batman Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Dumlupınar Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Erzincan Üniversitesi	-	1	-	1	0,1
Erzurum Teknik Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Gebze Teknik Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Giresun Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Haliç Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Hitit Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
İstanbul Arel Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
İstanbul Aydın Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
İstanbul Kültür Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Kastamonu Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Koç Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Maltepe Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Melikşah Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	-	1	-	1	0,1
Yeditepe Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Yozgat Bozok Üniversitesi	1	-	-	1	0,1
Toplam	657	76	1	814	100

Tablo 11 ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde araştırma kapsamındaki 814 tezin tamamının 93 farklı üniversitede yapıldığı görülmektedir. 67'si yüksek lisans, 25'i doktora tezi olmak üzere toplam 92 tez ile İstanbul Üniversitesi bu alanda en fazla tezin gerçekleştirildiği üniversite olarak ilk sırada yer almaktadır. İstanbul Üniversitesi'ni 52'si yüksek lisans, 14'ü doktora tezi olmak üzere toplamda 66 tez ile Marmara Üniversitesi izlemektedir. Üçüncü sırada ise 43'ü yüksek lisans, 15'i doktora tezi olmak üzere toplamda 58 tez ile Sakarya Üniversitesi gelmektedir. Tezlerin tamamının yukarıda sözü edilen 93 üniversitede gerçekleştirilmesine rağmen tablo yakından incelendiğinde bu üniversitelerin 66'sında sadece yüksek lisans düzeyinde tezler yapıldığı görülmektedir. Geriye kalan 27 üniversitenin 25'inde her iki akademik düzeyde (yüksek lisans ve doktora) de tezlerde yapıldığı, ancak 2 (iki) üniversitede (Erzincan Üniversitesi

ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi) ise sadece doktora düzeyinde 1 (bir)'er tezi yapıldığı anlaşılmaktadır. Derlemede yer alan sanatta yeterlilik düzeyindeki tek çalışma ise Hacettepe Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir.

5. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı. Tezlerin enstitülere göre dağılımına dair bulgular ise aşağıda *Tablo 12*'de verilmiştir.

Tablo 12. Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı					
Enstitü Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Sosyal Bilimleri Enstitüsü	518	114	-	632	77,6
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	39	15	-	54	6,6
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	44	10	-	54	6,6
Fen Bilimleri Enstitüsü	26	7	-	33	4,1
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	16	6	-	22	2,7
Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü	5	1	-	6	0,7
Yaşayan Diller Enstitüsü	4	-	-	4	0,5
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü	2	1	-	3	0,4
Güzel Sanatlar Enstitüsü	1	-	1	2	0,2
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2	-	-	2	0,2
Enformatik Enstitüsü	-	1	-	1	0,1
Yönetim Bilimleri Enstitüsü	-	1	-	1	0,1
Toplam	657	156	1	814	100

Tablo 12'de görüldüğü üzere derlemi oluşturan tezlerin tamamının 12 farklı enstitüde gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Ancak 518'si yüksek lisans ve 114'ü doktora olmak üzere toplamda 632 tezin, bir başka ifadeyle tezlerin neredeyse 3/4' ünden biraz fazlasının (%78) ağırlıklı olarak *Sosyal Bilimler Enstitülerinde* yapıldığı görülmektedir. Sosyal bilimler enstitülerinin hemen ardından toplamda 54'er tez ile eğitim bilimleri (39 yüksek lisans ve 15 doktora) ve *Türkiyat Araştırmaları Enstitüleri* (44 yüksek lisans ve 10 doktora) gelmektedir. Bu enstitüleri, 26'sı yüksek lisans ve 7 (yedi)'si doktora olmak üzere toplamda 33 tez ile *Fen Bilimleri Enstitüleri* izlemektedir.

Diğer yandan, 6 (altı) tez ile *Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüleri*, 4 (dört) tez ile *Yaşayan Diller Enstitüleri*, 3 (üç) tez ile *Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüleri*, 2 (iki)'şer tez ile *Güzel Sanatlar ve Sağlık Bilimleri Enstitüleri* ve son olarak 1 (bir)'er tez ile *Enformatik ve Yönetim Bilimleri Enstitüleri* ise çeviri konulu tezlerin en az sayıda gerçekleştirildiği enstitüler olarak görülmektedir.

6. Tezlerin Bilim/ Anabilim Dallarına Göre Dağılımı. Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımına ilişkin bulgulara da *Tablo 13*'te yer verilmiştir.

Tablo 13. Tezlerin Bilim/Anabilim Dallarına Göre Dağılımı					
Bilim/ Anabilim Dalı Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Türk Dili ve Edebiyatı	178	26	-	204	25,1
Mütercim Tercümanlık/ Çeviribilim	156	47	-	203	24,9
Belirtilmemiş	74	13	-	87	10,7
Tarih	30	2	-	32	3,9
Batı Dilleri ve Edebiyatları	13	14	-	27	3,3
Bilgisayar Mühendisliği	20	6	-	26	3,2
Yabancı Diller Eğitimi	17	9	-	26	3,2
Alman Dili ve Edebiyatı	12	8	-	20	2,5
Doğu Dilleri ve Edebiyatları	15	4	-	19	2,3
Türkçe Eğitimi	10	-	-	10	1,2
Alman Dili ve Eğitimi	4	5	-	9	1,1
Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	9	-	-	9	1,1
İngiliz Dili Eğitimi	5	3	-	8	1,0
Türk Tarihi	7	-	-	7	0,9
Türkoloji	4	3	-	7	0,9
Felsefe ve Din Bilimleri	5	1	-	6	0,7
Fransız Dili Eğitimi	3	4	-	7	0,9
İslam Tarihi ve Sanatları	6	-	-	6	0,7
Rus Dili ve Edebiyatı	5	1	-	6	0,7
Temel İslam Bilimleri	6	-	-	6	0,7
Bilim Tarihi	5	-	-	5	0,6
Eğitim Bilimleri	4	1	-	5	0,6
İngiliz Dili ve Edebiyatı	5	-	-	5	0,6
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi	3	2	-	5	0,6
Fransız Dili ve Edebiyatı	1	3	-	4	0,5
Avrasya Araştırmaları	3	-	-	3	0,4
Eğitim Programları ve Öğretimi	3	-	-	3	0,4
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi	3	-	-	3	0,4
Yabancı Dil Öğretimi	2	1	-	3	0,4
Yabancı Diller	3	-	-	3	0,4
Bilgisayar Bilimleri ve Mühendisliği	1	1	-	2	0,2
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	2	--	-	2	0,2

Tablo 13. Devamı					
Bilim/ Anabilim Dalı Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
İstanbul Araştırmaları	2	-	-	2	0,2
Karşılaştırmalı Edebiyat	2	-	-	2	0,2
Kürt Dili ve Kültürü	2	-	-	2	0,2
Mimarlık	2	-	-	2	0,2
Müzik	2	-	-	2	0,2
Temel Eğitim	2	-	-	2	0,2
Türk Edebiyatı	2	-	-	2	0,2
Türkçe ve Sosyal Bilgiler	2	-	-	2	0,2
Yeniçağ Tarihi	2	-	-	2	0,2
Bilişsel Bilim	-	1	-	1	0,1
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	1	-	-	1	0,1
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi	1	-	-	1	0,1
Elektrik ve Bilgisayar Mühendisliği	1	-	-	1	0,1
Ermeni Dili ve Kültürü	1	-	-	1	0,1
Fars Dili ve Edebiyatı	1	-	-	1	0,1
Gazetecilik	1	-	-	1	0,1
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	-	-	1	1	0,1
İslam Tarihi	1	-	-	1	0,1
İtalyan Dili ve Edebiyatı	1	-	-	1	0,1
Kadın Çalışmaları	1	-	-	1	0,1
Kültürel Çalışmalar	1	-	-	1	0,1
Sınıf Öğretmenliği	1	-	-	1	0,1
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	1	-	-	1	0,1
Siyaset ve Sosyal Bilimler	1	-	-	1	0,1
Slav Dilleri ve Edebiyatları	1	-	-	1	0,1
Sosyal Bilimler	1	-	-	1	0,1
Süryani Dili ve Kültürü	1	-	-	1	0,1
Temel Bilimler	1	-	-	1	0,1
Tiyatro	1	-	-	1	0,1
Türk Dili	1	-	-	1	0,1
Türk Dili ve Lehçeleri	1	-	-	1	0,1
Türk Müziği	1	-	-	1	0,1
Uluslararası Bilgisayar	1	-	-	1	0,1
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	1	-	-	1	0,1
Yeni Türk Edebiyatı	1	-	-	1	0,1

Tablo 13. Devamı					
Bilim/ Anabilim Dalı Adı	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Yönetim ve Organizasyon	-	1	-	1	0,1
Zaza Dili ve Edebiyatı	1	-	-	1	0,1
Toplam	657	156	1	814	100

Araştırma kapsamında incelenen tezlerin tamamının 69 farklı bilim/ anabilim dalında gerçekleştirildiği belirlenmiştir. *Bilişsel Bilim, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı, Yönetim ve Organizasyon* bilim/ anabilim dalları hariç diğer 66 bilim/ anabilim dalının hemen hepsinde en az bir yüksek lisans tezinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan, 19 bilim/ anabilim dalında ise her iki akademik düzeyde (yüksek lisans ve doktora) de tezlerinin yapıldığı görülmektedir. Yukarıda sözü edilen *Bilişsel Bilim ve Yönetim ve Organizasyon* bilim/ anabilim dallarında sadece 1 (bir)'er doktora tezi, *İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı* bilim/ anabilim dalında ise sadece 1 (bir) tane *sanatta yeterlilik* çalışması yapıldığı bulgulanmıştır. Bununla birlikte, 74'ü yüksek lisans ve 13'ü doktora olmak üzere tezlerin yaklaşık %10'unun *YÖK Tez Merkezi* veri tabanındaki künye bilgilerinde bilim/ anabilim dalı isimlerinin kaydedilmediği saptanmıştır.

Derlemedeki tezlerin (f=814) yarısının (bir eksikle) eşit oranlarda *Türk dili ve edebiyatı* (f=204) ve *Mütercim-Tercümanlık/ Çeviribilim* (f=203) bilim/ anabilim dallarında gerçekleştirildiği görülmektedir. Diğer yarısının ise %20'lik oranla (yaklaşık 1/5 'i) başta *Batı Dilleri* (f=27), *Alman Dili* (f=26), *İngiliz Dili* (f=5), *Fransız Dili* (f=4) ve *İtalyan Dili* (f=1); sonrasında *Doğu Dilleri* (f=19), *Rus Dili* (f=6), *Kürt Dili* (f=2), *Ermeni Dili* (f=1), *Fars Dili* (f=1), *Süryani Dili* (f=1), *Zaza Dili* (f=1) ve *Edebiyatları* bilim/ anabilim dalları olmak üzere, *Yabancı Diller Eğitimi/Öğretimi* (f=32), *Alman Dili* (f=9), *İngiliz Dili* (f=8) ve *Fransız Dili* (f=7) *Eğitimi* bilim/ anabilim dalları oluşturmaktadır. Kalan %30'luk kısmı da çok düşük oranlarla *Çocuk Gelişimi* (f=2), *Mimarlık* (f=2), *Bilgisayar Mühendisliği* (f=1), *Gazetecilik* (f=1), *Kadın Çalışmaları* (f=1), *Türk Müziği* (f=1) vb. yabancı dil ile yakın ilişkisi olmayan değişik bilim/ anabilim dallarında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

7. Danışmanların Akademik Unvanlarına Göre Tezlerin Dağılımı: Aşağıdaki *Tablo 14*'te tezleri yöneten danışmanların akademik unvanlarına ilişkin bulgular verilmiştir.

Danışman Unvanları	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Prof. Dr.	263	107	-	370	44,6
Doç. Dr.	167	35	-	202	24,3
Dr. Öğr. Üyesi	223	20	1	244	29,4
Dr.	11	-	-	11	1,3
Öğr. Gör. Dr.	1	-	-	1	0,1
Öğr. Gör.	1	-	-	1	0,1
Belirtilmemiş	1	-	-	1	0,1
Toplam	667	162	1	830	100

Tablo 14 incelendiğinde derlemedeki 814 tezin, değişik unvanlardan 830 danışman tarafından yönetildiği anlaşılmaktadır. İlk etapta bunlar arasında 6 (altı) doktora ve 8 (sekiz) yüksek lisans tezinin 2 (iki) eş danışman, 1 (bir) yüksek lisans tezinin ise 3 (üç) eş danışman tarafından yönetildiği belirlenmiştir. Danışmanların 370'i *Profesör Doktor*, 202'si *Doçent Doktor*, 244'ü *Doktor Öğretim Üyesi*, 12'si *Doktor Öğretim Görevlisi* ve 1 (bir)'i ise *Öğretim Görevlisidir*. Böylelikle alandaki tezlerin neredeyse yarıya yakınının (%44,6) *Profesör Doktor* unvanlı öğretim üyeleri tarafından, diğer yarısının ise hemen hemen yarı yarıya *Doçent Doktor* (%24,3) ve *Doktor Öğretim Üyeleri* (%29,4) tarafından yönetildiği görülmektedir. Bununla birlikte, 1 (bir) tezin danışmanının öğretim görevlisi olduğu, 1 (bir) diğer tezin ise danışmanının belirtilmediği tespit edilmiştir.

8. Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımı. Araştırmanın sekizinci sorusu kapsamında tezlerin araştırma modeline göre dağılımına ilişkin bulgular aşağıda *Tablo 15*'te gösterilmiştir.

Araştırma Modeli	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Çeviri Amaçlı Metin Çözümleme	328	55	-	383	47,1
Belirtilmemiş	167	44	1	212	26,0
Karşılaştırmalı Metin Çözümleme	48	14	-	62	7,6
Nitel Analiz	30	9	-	39	4,8
Tarama Modeli	24	4	-	28	3,4
Karma Araştırma Modeli	11	10	-	21	2,6
DeneySEL Araştırma	12	6	-	18	2,2
Nicel Analiz	12	6	-	18	2,2

Tablo 15. Devamı					
Araştırma Modeli	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
İçerik Analizi	6	-	-	6	0,7
Durum Çalışması	2	1	-	3	0,4
Karşılaştırmalı Söylem Çözümlemesi	3	-	-	3	0,4
Ampirik Araştırma	1	1	-	2	0,2
Doküman İncelemesi	1	1	-	2	0,2
İlişkisel Tarama Modeli	1	1	-	2	0,2
Benzerlik Analizi	1	-	-	1	0,1
Biçimsel Analiz	1	-	-	1	0,1
Çeviri Eleştirisi	1	-	-	1	0,1
Etik Analiz	-	1	-	1	0,1
Hata Analizi	1	-	-	1	0,1
İstatistiksel Analiz	1	-	-	1	0,1
İşlevsel ve Erek Odaklı Çeviribilim Modeli	1	-	-	1	0,1
Kültürel Çeviri Stratejileri	1	-	-	1	0,1
Literatür Taraması	-	1	-	1	0,1
Paratextual Analiz	1	-	-	1	0,1
Sahneler ve Çerçevesel Modeli	1	-	-	1	0,1
Tematik Çözümleme	-	1	-	1	0,1
Tümden Gelim-Tüme Varım Modeli	1	-	-	1	0,1
Yakın Okuma Modeli	1	-	-	1	0,1
Yorumlayıcı İnceleme	-	1	-	1	0,1
Toplam	657	156	1	814	100

Tablo 15 yakından incelendiğinde derlemdeki tezlerin 29 farklı araştırma modeli/ yöntemi çerçevesinde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ancak bütün bu çeşitliliğe rağmen neredeyse tezlerin yarıya yakınında (%47) *çeviri amaçlı metin çözümlemesi* yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, tezlerin *yöntem* bölümleri/ kısımları gözden geçirildiğinde ise yaklaşık 1/4'ünde (%26) herhangi bir araştırma yaklaşımı ya da modelinden bahsedilmediği belirlenmiştir. Diğer yandan, kalan yaklaşık 1/4 oranındaki tezde ise; *benzerlik analizi*, *biçimsel analiz*, *çeviri eleştirisi*, *etik analiz*, *hata analizi*, *istatistiksel analiz*, *işlevsel ve erek odaklı çeviribilim yöntemi*, *kültürel çeviri stratejileri*, *literatür taraması*, *paratextual analiz*, *sahneler ve çerçevesel modeli*, *tematik çözümleme*, *tümden gelim-tüme varım yöntemi*, *yakın okuma yöntemi* ve *yorumlayıcı inceleme* modellerinin kullanıldığı bulgulanmıştır. Araştırma modellerinde dair dikkat çeken bir diğer durum ise; *etik analiz*, *literatür taraması*, *tematik çözümleme* ve *yorumlayıcı inceleme* yaklaşım gibi modellerinin sadece doktora düzeyindeki çalışmalarda araştırma yaklaşımı olarak kullanılmasıdır.

9. Kullanılan Veri Toplama Tekniklerine Göre Tezlerin Dağılımı. Araştırmanın son sorusu *Kullanılan veri toplama tekniklerine göre tezlerin dağılımı nasıldır?* ilişkin bulgulara aşağıda Tablo 16'da yer verilmiştir.

Veri Toplama Teknikleri	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Doküman İncelemesi	356	69	-	425	50,8
Belirtilmemiş	174	47	1	222	26,5
Anket	35	12	-	47	5,6
Korpus	18	5	-	23	2,7
Ön-test + Son-test	12	6	-	18	2,2
Görüşme Formu	10	3	-	13	1,6
Ölçek	7	2	-	9	1,1
Belge İncelemesi	5	1	-	6	0,7
Vaka İncelemesi	4	2	-	6	0,7
Yarı-yapılandırılmış Görüşme Soruları	2	4	-	6	0,7
Kaynak Taraması	4	1	-	5	0,6
Röportaj	4	1	-	5	0,6
Mülakat	2	1	-	3	0,4
Örnek Olay İncelemesi	2	1	-	3	0,4
Bibliyografya Çalışması	-	2	-	2	0,2
Çoktan Seçmeli Test	1	1	-	2	0,2
Gözlem Formu	1	1	-	2	0,2
Likert Ölçeği	2	-	-	2	0,2
Literatür Taraması	1	1	-	2	0,2
Saha İncelemesi	1	1	-	2	0,2
Söylem Analizi	1	1	-	2	0,2
Söyleşi	2	-	-	2	0,2
Tutum Ölçeği	1	1	-	2	0,2
Açık uçlu görüşmeler	-	1	-	1	0,1
Değerlendirme Formu	1	-	-	1	0,1
Denek-Kontrol Grubu	1	-	-	1	0,1
Deneme Testi	1	-	-	1	0,1
Durum Çalışması	1	-	-	1	0,1

Tablo 16. Devamı					
Veri Toplama Teknikleri	Yüksek Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlilik	Toplam	
				f	%
Envanter	1	-	-	1	0,1
E-posta	1	-	-	1	0,1
Erişi Testi	-	1	-	1	0,1
Geleneksel Metin Anketi	1	-	-	1	0,1
Kamera ve Ses Kaydı	1	-	-	1	0,1
Kasti Örnekleme Yöntemi	1	-	-	1	0,1
Kayıt Belge İnceleme	1	-	-	1	0,1
Kitap Analizi	1	-	-	1	0,1
Kitap Bölümü	1	-	-	1	0,1
Kontrol Listesi	1	-	-	1	0,1
Kütüphane Çalışması	1	-	-	1	0,1
Metin Tarama	1	-	-	1	0,1
Metot Karşılaştırması	1	-	-	1	0,1
Netnografi	1	-	-	1	0,1
Sözlük	1	-	-	1	0,1
Öğrenci Sınav Kağıtları	1	-	-	1	0,1
Özgün Makale	-	1	-	1	0,1
Performans Anketi	1	-	-	1	0,1
Ses Kaydı	1	-	-	1	0,1
Tabaka Örnekleme Yöntemi	1	-	-	1	0,1
Tanıtm Formları	-	1	-	1	0,1
Terminoloji Kayıtları Oluşturma Metodolojisi	1	-	-	1	0,1
Yazılı Görüşme İncelemesi	1	-	-	1	0,1
Toplam	669	167	1	837	100

Öncelikle araştırma kapsamında incelenen lisansüstü tezlerde 51 farklı veri toplama tekniğinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak *Tablo 16* yakından incelendiğinde kimi tezlerde birden fazla tekniğin kullanılması sebebiyle tezlerin tamamı (f=814) için toplamda 837 veri toplama tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. Yapılan ayrıntılı incelemeler neticesinde, öncelikle tezlerin neredeyse yarısında (%50,8) veri toplama tekniği olarak *doküman incelemesinden* yararlanıldığı anlaşılmaktadır. Yaklaşık 1/4 (%26,5) oranında tezde ise herhangi bir veri toplama tekniğinden bahsedilmediği belirlenmiştir. Diğer yandan, özellikle yüksek lisans düzeyindeki tezlerde birbirinden farklı veri toplama tekniklerinin neredeyse tamamından yararlanılırken, *bibliyografya çalışması, açık uçlu görüşme, erişim testi, özgün makale ve tanıtım formları* gibi diğer veri toplama tekniklerinin ise sadece doktora tezlerinde kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Tartışma

1985-2020 yılları arasında Türkiye’de çeviri konusunda yapılan 814 tezin akademik düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde bu tezlerin 657’sinin yüksek lisans, 156’sının doktora ve 1 (bir)’inin ise sanatta yeterlilik düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durum, yükseköğretim düzeyinde yüksek lisans programlarının, doktora programlarına oranla sayıca fazla olması ve aynı zamanda bu programlara kabul edilen öğrenci sayılarının oranlarıyla da açıklanabilir (Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2021). Diğer yandan, yüksek lisans eğitimi tamamlayan her öğrencinin doktora programlarına kimi nedenlerden dolayı devam edememesi de bu durumun bir başka nedeni olarak gösterilebilir. Böylelikle her iki durum göz önünde bulundurulduğunda, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden sayıca çok fazla olması olağan bir durum olarak görülmektedir. Ayrıca söz konusu bulgular bize, Türkiye’de halihazırda çeviri alanında verilen lisansüstü eğitim düzeyindeki güncel sayılar hakkında da nicel bilgiler vermektedir.

Tezlerin yıllara göre dağılımından elde edilen bulgulara bakıldığında ise bu alanda ilk çalışmanın, çeviribilimin Türkiye’deki başlangıç tarihi sayılabilecek 1985 yılında bir yüksek lisans tezi olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde Kurultay (1985) tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ancak bu tarihten itibaren 2000’li yılların başına kadar alanda çok sınırlı sayıda tezin yazıldığı belirlenmiştir. Tez sayıları 2003 yılıyla birlikte bir artış göstermesine rağmen bu artışın özellikle 2015 yılından itibaren oldukça belirginleştiği ve 2019 yılına gelindiğinde ise zirve yaptığı görülmektedir. Böylelikle çeviri temalı çalışmalarının farklı akademik alanlara gittikçe daha çok dahil olduğu söylenebilir. Şöyle ki tezlerin sayıca en fazla olduğu 2019 yılında sanatta yeterlilik düzeyinde gerçekleştirilen ilk tez ile birlikte artık çevirinin de konu edildiği disiplinlerin çeşitlenmeye başladığı anlaşılmaktadır. Bu tür bir yükseliş aynı zamanda çeviri alanında yapılan çalışmaların ne denli önem kazandığının bir göstergesi olarak da kabul edilebilir. Ancak söz konusu yükselişin 2020 yılıyla birlikte ani bir düşüş gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu düşüşün, tüm dünyayı etkisi alan Covid-19 salgınıyla doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Tezlerin yazım dilleri bakımından akademik düzeylerine göre dağılımı değerlendirildiğinde ise her iki akademik düzede de tezlerin en fazla Türkçe yazıldığı görülmektedir. Türkçeyi ağırlıklı olarak İngilizce ve Almanca yazılmış tezler izlemektedir. Bu sıralamayı, az sayıda da olmakla birlikte Fransızca ve Kürtçe yazılmış tezler izlemektedir. Ayrıca derlemde Kırgızca ve Rusça yazılmış birer tez de bulunmaktadır. Tezlerin yazıldığı sözü edilen dillerde eğitim veren yüksek öğrenim kurumlarının sayılarına bakıldığında bu türden bir dağılımın olağan olduğu söylenebilir (ÖSYM, 2021).

Diğer yandan, eğitim dili Türkçe olan Türk dili ve edebiyatları, Türkçe eğitimi vb. anabilim dalı ya da bölümlerde gerçekleştirilen çeviri konulu tezlerin Türkçe yazılması anlaşılabilir bir durum iken çeviribilim, yabancı dil ve edebiyatlar, yabancı diller eğitimi ve dilbilim anabilim dalı ya da bölümlerinde yapılan tezlerin büyük çoğunluğunun da kendi eğitim dillerinin dışında Türkçe yazılması dikkat çeken başka bir durumdur. Bununla birlikte, Türkiye’de çeviribilim

alanında eğitimi verilen Arapça, Bulgarca, Çince, Farsça ve İspanyolca gibi diller göz önünde bulundurulduğunda ise bu dillerde henüz tek bir lisansüstü tezinin yazılmaması da Türkiye’de bu bölümlerde verilen dil eğitiminin akademik düzeyine dair soruları akla getirmektedir.

Tezlerin yazıldığı dillerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde ise zaman içerisinde tezlerin yazım dillerinin de çeşitlendiği gözlenmektedir. Diğer bir ifadeyle, çeviri alanında farklı dillerde eğitim veren bölümlerin açılması ve aynı zamanda çevirinin farklı disiplinlerde ele alınmasıyla tez yazım dillerinin de çeşitlendiği anlaşılmaktadır. Böylelikle ülkemizde çeviri alanında 1985 yılında Türkçe ile başlayan tez yazım serüveni, 2020 yılı itibarıyla Kırgızca, Rusça, Kürtçe, Fransızca, Almanca ve İngilizce gibi dillerle gittikçe daha da zenginleşmektedir.

Derlemdeki tezlerin üniversitelere göre dağılımları ele alındığında ise Türkiye’deki halihazırdaki 206 devlet ve vakıf üniversitenin 93’ünde çeviri konulu en az bir lisansüstü tezin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu bulgu itibarıyla, ülkemizde eğitim veren üniversitelerin neredeyse yarıya yakınında bu alanda lisansüstü akademik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Böylelikle, Türkiye’de çeviri alanında lisansüstü eğitim görmek isteyen öğrenci ve araştırmacıların sadece İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde değil diğer birçok Anadolu şehrinde de bu alanda eğitim ve araştırma imkânına ulaşabilecekleri açıktır. Bununla birlikte, derlemdeki lisansüstü tezlerin %11’inin İstanbul Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiş olması Türkiye’de çeviri çalışmalarının başladığı yer olması itibarıyla olağan olarak değerlendirilebilir.

Tezlerin enstitülere göre dağılımı incelendiğinde, en fazla tezin Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapıldığı görülmektedir. Sosyal Bilimler Enstitüsünü sırasıyla; Eğitim Bilimleri, Türkiyat Araştırmaları, Fen Bilimleri, Lisansüstü Eğitim, Mühendislik ve Fen Bilimleri, Yaşayan Diller, Ekonomi ve Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar, Sağlık Bilimleri, Enformatik ve Yönetim Bilimleri Enstitüleri izlemektedir. Bu sıralamadaki oranlar yakından incelendiğinde de enstitüler arasındaki dağılımlarda belirgin farklar olduğu anlaşılmaktadır. Bunun nedeni olarak; 1982 yılındaki çıkarılan *2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu* çerçevesinde gerçekleştirilen düzenlemeyle birlikte üniversiteler bünyesinde lisansüstü eğitimin verilmesi için Sosyal, Fen ve Sağlık Bilimleri Enstitülerinin açıldığı ve çevirinin de bir sosyal bilim alanı olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yer alması sebebiyle yüksek oranda tezlerin bu türden enstitülerde gerçekleştirildiği gösterilebilir. Diğer yandan, doğrudan olmasa da dolaylı olarak çeviriyle ilgilenen dil ve edebiyat bölümlerinin de Sosyal Bilimler Enstitüsü çatısı altında bulunması bu durumun bir diğer nedeni olarak gösterilebilir. Tez sayısı bakımından en düşük oranların gözlemlendiği Enformatik, Yönetim Bilimleri, Sağlık Bilimleri ve Güzel Sanatlar Enstitülerinin çeviriyle doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir ilgisinin olmaması, belirlenen oranları haklı doğrulamaktadır. Benzer şekilde, 2019 yılında sanatta yeterlilik derecesinde hazırlanan ilk ve tek lisansüstü tezin de Güzel Sanatlar Enstitüsü bünyesinde olması bu oranlarla kıyaslandığında beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Derlem kapsamındaki tezlerin bilim/ anabilim dalına göre dağılımları incelendiğinde; en fazla tezin Türk dili ve edebiyatı bilim/ anabilim dallarında gerçekleştirildiği göze çarpmaktadır.

Bununla birlikte, çeviriyle doğrudan ilişkili olan mütercim-tercümanlık ve çeviribilim bilim/ anabilim dallarında hemen hemen aynı sayıda tezin yazıldığı görülmektedir. Görüldüğü üzere, biri Türkçe diğeri yabancı dillerde eğitim veren birbirinden farklı iki anabilim dalında hemen hemen eşit oranda çeviri konulu lisansüstü tez çalışmasının yapılması oldukça şaşırtıcı bir sonuçtur. Ancak söz konusu durumun, Türk dili ve edebiyatı anabilim dallarındaki lisansüstü tez çalışmalarının müfredatları gereği çok sayıda Osmanlıca eserin günümüz Türkçesine çevrilmesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır (Tadal, 2015; Nayman, 2018; Büker, 2011; Saylak, 2020). Diğer yandan, yabancı dil eğitimi veren dil ve edebiyat anabilim dallarında çeviri konulu tez çalışmalarının yok denecek kadar az olması da dikkat çeken bir durumdur. Bir başka dikkat çeken bulgu ise, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı (Şulha, 1999), Eğitim Yönetimi Teftişi, Planlaması ve Eko. Anabilim Dalı (Demir, 1988), Gazetecilik Anabilim Dalı (Sevinç, 2019), Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı (Göl, 2015), Müzik Anabilim Dalı (Cocçuoğlu, 2019), Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı (Taşkiran, 2010) gibi çeviri, edebiyat, dilbilim ve dil eğitimiyle doğrudan herhangi bir bağı olmayan bilim/ anabilim dallarında da çeviri konulu tezlerin yapılmış olmasıdır. Böylelikle çeviri konulu çalışmaların günümüzde artık sadece çeviribilim ya da yabancı diller, edebiyatlar ve dilbilim gibi bölümlerle doğrudan ilişkili olmadığı, oldukça geniş bir yelpazede ele alınarak disiplinlerarası bir alan olarak değerlendirildiği sonucuna varılabilir.

Tezlerin danışman öğretim üyelerinin unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde ise en fazla tezin Prof. Dr. unvanlı danışmanlar tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Bunu neredeyse eşit oranda Doç. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenler izlemektedir. Akademik kariyer süreci göz önünde bulundurulduğunda bu türden bir dağılımın olağan olduğu söylenebilir. Şöyle ki Doç. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin genelde bölümlerde ders vermekle yükümlü oldukları, Profesörlerin ise daha ziyade lisansüstü düzeydeki dersleri ve araştırmaları yürüttüğü söylenebilir. Böylelikle çeviri konulu lisansüstü çalışmalar da göz önüne bulundurulduğunda profesör unvanlı öğretim üyelerinin lisansüstü eğitime daha çok katkıda bulunduğu beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. İlgili alanyazın incelendiğinde de benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir (Kılınç ve diğ., 2017; Iliman Püsküllüoğlu & Hoşgörür, 2017; Beşel, 2017).

Tezlerde kullanılan araştırma modellerine gelince; derlemdeki tezlerin tamamı göz önünde bulundurulduğunda tezlerde birbirinden farklı çok sayıda araştırma modeli ile çalışma yapıldığı görülmektedir. İlk bakışta sözü edilen bütün bu araştırma modellerinin nitel ve nicel araştırma yaklaşımları olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırılabilceği söylenebilir (Bedir Erişti, 2013, s. 9). Ancak her iki yaklaşımın dışında, kimi tezlerde karma araştırma yöntemi olarak her iki yaklaşımın da birlikte kullanıldığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan, derlemdeki tezlerin “araştırma yöntemi” bölümleri yakından incelendiğinde bütün bu araştırma yaklaşımlarının dışında; 328’si yüksek lisans 55’i doktora olmak üzere toplam 383 tezde çeviri amaçlı metin çözümlenmesi yöntemi kullanılmıştır. Tezlerdeki araştırma konularının çoğunlukla kitap çevirisi

incelemeleri olması nedeniyle bu durum öngörülebilir bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Sıklıkla kullanılan bir diğer araştırma yöntemi ise karşılaştırmalı metin çözümleme yöntemidir. Söz konusu yaklaşımın, 48'i yüksek lisans, 14'ü doktora olmak üzere toplam 62 tezde kullanıldığı görülmektedir. Böylelikle tezlerde en sıklıkla metin çevirisi ve karşılaştırmalı metin çevirisi incelemelerinin yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, incelenen kimi çalışmalarda araştırma modelinin sadece nitel ya da nicel olarak belirtildiği veya araştırma modeline ilişkin herhangi bir açıklamanın bulunmadığı belirlenmiştir. Oysa ki herhangi bir bilimsel araştırmada tercih edilen araştırma yöntemi, yapılan çalışmanın niteliği ile ilgili somut bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır (Kozak, 1994, s. 29). Dolayısıyla, çalışmanın niteliğinin belirlenmesi amacıyla okuyucuya mutlaka araştırma modelinin sunulmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Bilimsel çalışmalarda yöntem kısmının bir diğer ayağını oluşturan veri toplama tekniklerinin tezlerdeki dağılımı incelendiğinde ise yine benzer şekilde çok sayıda veri toplama tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. Derlemedeki 425 tezde veri toplama aracı olarak belirtilen doküman inceleme tekniğinin, bütün bu çalışmalarda çevirinin ilk akla gelen türü olan yazılı çeviri incelemelerinin yapılmasıyla açıklanabilir. Diğer yandan, çok az sayıda da olsa tezlerde açık uçlu görüşmeler, değerlendirme formu, denek-kontrol grubu, deneme testi, durum çalışması, envanter, e-posta, erişim testi, geleneksel metin anketi, kamera ve ses kaydı, kasti örnekleme yöntemi, kayıt belge inceleme, kitap analizi, kitap bölümü, kontrol listesi, kütüphane çalışması, metin tarama, metot karşılaştırması, netnografi, sözlük, öğrenci sınav kağıtları, özgün makale, performans anketi, ses kaydı, tabaka örnekleme yöntemi, tanıtım formları, terminoloji kayıtları oluşturma metodolojisi ve yazılı görüşme incelemesi gibi 28 adet farklı veri toplama tekniğinin kullanıldığı göze çarpmaktadır. Söz konusu veri toplama tekniklerinin daha ziyade saha araştırmalarında kullanıldığı söylenebilir.

Sonuç Yerine

Çalışmanın derleminin sadece *Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi* veri tabanında dizinlenen tezlerden oluşması bu çalışmanın bir sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Diğer yandan, derlemin oluşturulması aşamasında 01.04.2021 tarihinde yapılan son taramayı takiben 01.06.2021 tarihinde yapılan başka bir taramada da veri tabanında 2020 tarihli 3 (üç) teze daha ulaşılmıştır. Ancak çözümlenmeler tamamlandığı için söz konusu çalışmalar derleme dahil edilmemiştir.

Son olarak, ülkemizdeki çeviri konulu akademik çalışmalarla ilgili yapılabilecek olası benzer çözümlenmelerde mevcut çalışmada olduğu gibi yıl sınırlaması olmaksızın çeviri konulu makaleler, bildiriler ve kitaplar da benzer şekilde incelenebilir. Bunun yanı sıra, alandaki bu tür çalışmaların (makale, bildiri, kitap ve tez) tamamı yıl bazında karşılaştırmalı olarak ele alınarak da değerlendirilebilir. Böylelikle ülkemizdeki çeviri konulu çalışmaların her on yılda bir bibliyometrik bir değerlendirilmesi yapılarak alandaki olası gelişme ve eğilimler de yakından izlenebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- E.K., D.Ç.; Veri Toplama- D.Ç.; Veri Analizi/Yorumlama- D.Ç.; Yazı Taslağı- D.Ç.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- E.K; Son Onay ve Sorumluluk- E.K., D.Ç.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- E.K., D.Ç.; Data Acquisition- D.Ç.; Data Analysis/Interpretation- D.Ç.; Drafting Manuscript- D.Ç.; Critical Revision of Manuscript- E.K; Final Approval and Accountability- E.K., D.Ç.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Ayhan, E., & Önder, M. (2020). Türkiye'deki siyaset bilimi ve kamu yönetimi makalelerinin bibliyometrik analizi. *The Euroasia Congress on Scientific Researches and Recent Trends-VII*, (06.09.12.2020) özet kitapçığı içinde (ss. 591), Bakü/ Azerbaycan.
- Aytaç, G. (1999). Türkiye'de edebi çeviri etkinliği. Yağcı, Ö. (Ed.), *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi* içinde (ss. 347-349). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Balkul, H. İ., Can, M. Z., Çalık, O., & Gümüş, A. F. (2018). Türkiye'de çeviribilim alanında 2013-2018 yılları arasında hazırlanan makaleler üzerine betimsel bir analiz. Tanrıtanır B. C. (Ed.), *Filoljide Güncel Akademik Çalışmalar* içinde (ss. 277-294). Ankara: Gece Kitaplığı
- Başer, B. & Yıldırım, C. (2020). Traduction spécialisée au XXIe siècle: analyse traductologique comparative des mémoires et thèses préparés en Turquie et en France. *Turkish Studies-Language and Literature*, 15(3), 1075-1100. <https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.45432>
- Baygöl, S. (2020). Küreselleşme ve teknoloji üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 395 – 411. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1079369>
- Bedir Erişti, S. D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Beşel, F. (2017). Türkiye'de maliye alanında yapılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi (2003-2017). *International Journal of Public Finance*, 2(1), 27-62. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijpf/issue/31338/327823>
- Bilir, S. (2019). *Bir çeviri nesnesi olarak mekân ve "biçem alıştırmaları" metni üzerinden disiplinlerarası bir çeviri araştırması* (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim Bölümü. (2021, 05 Aralık). *Lisans eğitimi*. <https://tanitim.boun.edu.tr/ceviribilim>
- Boyraz, M., & Kabakulak, A. (2020). Türkiye'deki turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin bilimsel yayınlarının bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2152–2163. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ttdat/issue/58709/816627>
- Büker, H. (2011). *17. Yüzyıl Mensur Şehname Tercümesi (II. Cilt vr. 120b-150'a Metin-Türkiye Türkçesine Çeviri-Dizin-Tıpkıbasım)* (Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Bülent Ecevit Üniversitesi, Yabancı Dil ve Kültürler Bölümü (2021, 05 Aralık). *Uygulamalı İngilizce çevirmenlik programı*. <https://cmyo.beun.edu.tr/yabanci-diller/uygulamali-ingilizce-ve-cevirimenlik-programi.html>

- Coçquoğlu, G. N. (2019). *Singing as a translational action: Comparative analysis of sight-singing and rehearsed singing performances of Turkish makam music in light of translation studies* (Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çalık, O. (2019). *Türkiye'deki sözlü çeviri alanındaki akademik çalışmaların konumu: 2008-2018 yılları arasındaki makale kitap ve lisansüstü tez düzeyindeki çalışmaların içerik analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çalışır Zenci, S. (2020). Ulusal akademik ağ ve bilgi merkezi tr dizinde taranan çeviribilim araştırmalarının incelenmesi. *Söylem Filoloji Dergisi*, 5(1), 239–251. <https://dergipark.org.tr/pub/soylemdergi/issue/55150/670234>
- Çavuşoğlu, Ö. (2019). Yeni bir terim mi “Çeviribilim”? 8. *Avrasya Dil ve Sosyal Bilimler Konferansı* (18-20.10.2019), bildiriler kitabı (ss. 108-125), Antalya, Türkiye.
- Demir, G. (1988). *Yönetim konusunda Türkiye'de 1980-1987 yılları arasında basılmış yerli ve çeviri kitaplara ilişkin bir inceleme* (Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dino, G. (1999). Sebahattin Eyuboğlu ve Türkiye'de çeviri hareketleri. Yağcı, Ö. (Ed.), *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi* içinde (ss.294-301). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Ercan, S. (2020). Spor hekimliği alanındaki tezlerin Türkiye'de son 15 yılın bibliyometrik analizi. *Turkish Journal of Sports Medicine*, 55(1), 21–27. <https://doi.org/10.5152/tjism.2020.155>
- Ersoy, H., & Balkul, H. İ. (2016). Çeviribilim alanındaki lisansüstü tezler üzerine betimleyici bir çalışma. *International Journal of Languages' Education*, 4(3), 151–153. <https://doi.org/10.18298/ijlet.642>
- Eruz, S. (2003). *Çeviriden çeviribilime: Yüzyılımız penceresinden çeviribilimsel gelişmelere bir bakış*. İstanbul: Multilingual.
- Eruz, S. (05 Şubat 2021) Türkiye'de çeviri bölümlerinin kurulması. *Sakine Eruz Esen*. <http://www.sakine-eruz.com/ceviribilimsel-kaynaklar-sakine-eruz-esen/tuerkiyede-ceviribilim-bolumlerinin-kurulmasi/index.php>
- Göl, D. (2015). *Türkiye'de 1980 dönemi feminist çeviri hareketinin Kadın Çalışmaları dizgesini oluşturmadaki rolü* (Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Göncü, A. Y. (2004). İletişim Teknolojilerinin Medya Üzerindeki Etkileri. 2 International Symposium (17-19 Mart 2004) Communication in the Millennium Kitabı (ss. 437-448), İstanbul Üniversitesi.
- Güleryüz, İ., & Kurt, B. (2020). Change management in Turkish literature: A bibliometric analysis. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 11(40), 380–416. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2746>
- Haleva, B. (2016). Traduction et traductologie en Turquie: État des lieux et perspectives. *Frankofoni*, (32), 101-111.
- Ilıman Püsküllüoğlu, E., & Hoşgörür, V. (2017). Türkiye'de 2010-2016 yılları arasında yapılan karşılaştırmalı eğitim lisansüstü tezlerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 46–61. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muefd/issue/30748/304009>
- Karantay, S. & Salman, Y. (1999). Vedat Günyol'la söyleşi. Yağcı, Ö. (Ed.), *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi* içinde (ss. 134-142). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Kasemodel, M. G. C., Makishi, F., Souza, R. C. And Silva, V. L. (2016). Following the trail of crumbs: a bibliometric study on consumer behavior in the food science and technology field. *International Journal of Food Studies*, 5(1), 73-83. <https://doi.org/10.7455/ijfs/5.1.2016.a7>
- Kılınç, A., Oflaz, M., Acun, A., & Avcıkurt, C. (2017). Girişimcilik konulu lisansüstü tezlere yönelik bibliyometrik bir analiz. 8. *International Congress on Entrepreneurship Local, Regional and Global Dynamics of Entrepreneurship* (14- 16. 07. 2017) bildiri kitabı içerisinde (ss. 683-696), Balıkesir/ Burhaniye.

- Kırıcı Tekeli, E., & Tekeli, M. (2020). Bibliometric analysis of researches for religious tourism. *The IV. International Management and Social Sciences Conference*, 05-06.06.2020 İstanbul, Türkiye.
- Kızıltan, R. (2017). Tarihte çeviri: Antik Çağdan 19. Yüzyıl sonuna kadar edebi çeviri kuramları. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 40(1-2), 71-88. <http://dtcfdergisi.ankara.edu.tr/index.php/dtcf/article/view/1651/1474>
- Kozak, N. (1994). *Anatolia Dergisi*'nde yayımlanan yazılar üzerine bir inceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5, 22-33. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atad/issue/53545/713189>
- Köşker, H. (2020). Coğrafi işaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Humanity and Tourism Research*, 10(4), 775-787. <https://dergipark.org.tr/en/pub/johut/issue/58659/847474>
- Kurultay, A.T. (1985). *Çeviri eleştirisinde yöntem sorunlarına uygulamalı bir yaklaşım*. (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükyağcı, N. & Avcı, B. (2011-Ekim / 2015- Ağustos). *Türkiye'de çevirmenlik mesleği, araştırma raporu*. Ankara: T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı (Güncellenmiş 2. Versiyon). <https://docplayer.biz.tr/14033160-Turkiye-de-cevirmenlik-meslegi.html>
- Metin, T. C. (2013). *Boş zaman literatürünün dünyadaki gelişimi: Leisure Science Dergisinde yayımlanan makaleler üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Namal, Y. & Karakök, T. (2011). Atatürk ve Üniversite Reformu (1933). *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(1), 27-35. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/61474/917963>
- Nayman, H. (2018). *Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun Köroğlu adlı eski harfli tarihî romanının çeviri yazısı ve tahlili* (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖSYM, (2021). *2020 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*. <https://www.osym.gov.tr/TR,19431/2020-yuksekogretim-kurumlari-sinavi-yks-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>
- Özkırmı, A. (1999). Çeviri. Yağcı, Ö. (Ed.), *Cumhuriyet dönemi edebiyat çevirileri seçkisi* içinde (ss. 217-222). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Paz, O. (2008). Söz Sanatı ve Söze Bağlılık Açısından Çeviri (Übersetzung: Wortkunst und Wörtlichkeit) (Çev. Ahmet Cemal) (M. Rifat Ed.), *Çeviri Seçkisi II – Çeviri (bilim) nedir?* (2. Baskı) içinde (ss. 97-106). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics? *Journal of Documentation*, 25(4), 348-349. https://www.researchgate.net/publication/236031787_Statistical_Bibliography_or_Bibliometrics
- Sandıkçı, M., & Mutlu, H. (2019). Gastronomi alanında yayımlanan makalelerin bibliyometrik profili 2013-2017. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 32-42. <http://dx.doi.org/10.16990/SOBIDER.4754>
- Saylak, M. (2020). *Revna Mecmuası (Çeviri yazı-inceleme)* (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Sevinç, S. (2019). *Türkiye'de çeviri yayıncılığı ve telif hakları* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şan, F. & Koçlu, S. (2020). Toplum Çevirmenliği alanında Türkiye'de yapılan bilimsel çalışmalar: analiz ve değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 780- 802. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/rumelide/issue/54885/752813>
- Şulha, P. (1999). *Çevirmenlerin çeviri sürecinde karşılaştıkları sorunların sosyo-kültürel nedenleri* (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- T. C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı (2015). *Türkiye’de çevirmenlik mesleği, araştırma raporu.* (Güncellenmiş 2. Versiyonu), Ankara. <http://www.ankaced.org/images/cevirmenlikraporu.pdf>
- Tadal, T. (2015). *Hoca Rıza Sarraf- Divan-ı Sarraf: Çeviri yazılı metin – sözlük* (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tahir Gürçağlar, Ş. (2011). *Çevirinin ABC’si*. İstanbul: Say yayınları.
- Taşkıran, C. (2010). *Tanzimat Dönemi’nde çeviri: Siyasal ve kültürel bir bakış* (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekgül, D. (2008). Türkiye’de çeviri eğitimi veren üniversite bölümleri. (Hzl. M. Rıfat). *Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler* içinde (ss. 60-63). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Uslu Üstten, A. (2016). Kültürlerin karşılaşma ve etkileşim aracı olan tercüme eserlerin Türk kültürü üzerindeki etkisi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks*, 8(3), 73-83. <http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/885/885>
- Vardar, B. (1978). Dilbilim açısından çeviri. *Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi Çeviri Sorunları Özel Sayısı*, (322), 60-72.
- Vural Kara, S. (2010). Tarihsel değerlendirmeler ışığında Türkiye’de çeviri etkinliği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 94-101. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/160764>
- Yazıcı, M. (2007). Çeviribilimde lisansüstü tezleri üzerine görgül bir araştırma. *III. Lisansüstü eğitim sempozyumu Lisansüstü eğitimde sorunlar ve çözüm önerileri* (17-20.10.2007) bildiriler kitapçığı içinde (ss.565-571), Eskişehir.
- Yazıcı, M. (2010). *Çeviribilimin temel kavram ve kuramları* (2. Baskı). İstanbul: Multilingual.
- Yıldırım, C. (2020). Çeviri teknolojileri, yerleştirme konulu lisansüstü tezlerin Türkçe çeviribilim literatürü bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies- Language and Literature*, 15(1), 497-514. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39592>
- Yıldırım, E., & Delen, H. (2020). Kabak kemane ile ilgili akademik yayınların bibliyometrik analizi. *Social Sciences Studies Journal*, 6(64), 2740-2750. <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2513>
- Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2021, 15 Ağustos). *Öğrenci İstatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>

